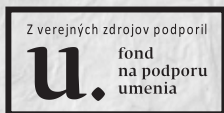

Jašíkove Kysuce

Zborník vybraných súťažných
prác účastníkov 55. ročníka
celoslovenskej literárnej
súťaže mladých prozaikov

JR

Jašíkove Kysuce

Zborník vybraných súťažných
prác účastníkov 55. ročníka
celoslovenskej literárnej
súťaže mladých prozaikov

JR

Slovo na úvod

Máme za sebou 55. ročník Jašíkových Kysúc. Je to celoslovenská súťaž mladých, začínajúcich prozaikov do 35 rokov. Nemusím zdôrazňovať, že táto literárna súťaž si za roky získala svoj kredit a patrí medzi uznávané literárne zápolenia na Slovensku. Jej laureáti sa skôr či neskôr vo veľkej väčšine presadili na slovenskom literárnom poli, vydali si svoje vlastné knižky. Do tohtoročnej celoslovenskej súťaže sa zapojilo 60 autorov, prezentovali sa 61 prozaickými textami.

Príspevky možno celkovo hodnotiť pozitívne. Niektoré síce neboli kompletne zvládnuté, a to po štylistickej či jazykovej stránke, sujetovo boli rozkolísané, no väčšina textov sa vyznačovala kvalitou a prekvapivou fantáziou. Žánrovo boli príspevky rozmanité. Najviac asi bolo sci-fi poviedok a fantasy. Viaceré poviedky mali svoju vnútornú dynamiku a napätie, prezentovali sa svojimi detektívnymi až hororovými motívmi. Mladí autori sa však vo svojich prózach venovali tiež súčasnosti, jej mnohorakému zobrazeniu, v ich prácach môžeme nájsť spomienky. Najmladší prozaici prišli do súťaže s rozprávkovými príbehmi, s motívmi rôznych rozprávkových bytostí, čarovného rozprávkového prostredia. Aj v tomto ročníku sa vyskytli príbehy, v ktorých mladí autori čerpali námety z prečítaných kníh alebo z filmov a snažili sa dať im vlastnú podobu, interpretáciu.

Vo všeobecnosti možno mnohým príspevkom vytknúť menšiu či väčšiu mieru jazykových, gramatických a štylistických prehreškov. Neraz autori používajú nespisovné či nelogické väzby, majú problémy zvoliť vhodné slovo, čo prezrádza, že by mali viac čítať a získavať tak schopnosť narábať s jazykom zrozumiteľne a na vyššej kultúrnej úrovni. Spisovateľ napokon skôr či neskôr pochopí, že podobné nedostatky znižujú kvalitu textu, ktorý môže byť inak invenčný a pozoruhodný.

Tak ako v minulom, aj v tomto roku do súťaže prišli práce prevzaté z iných jazykov, čiže nepôvodné. Autori zabúdajú na to, že takýto text, nielen cudzia téma a prostredie, ale najmä skladba vety, čudné slovné spojenia a frázy, sú

pre skúsené oko posudzovateľov zjavné a usvedčujú text z automatického prekladu. Taktiež je pre kultivovanú spoločnosť neakceptovateľné, aby poviedky obsahovali naturalistické, až sadistické scény, a to nie účelovo parciálne ako kontrapunky, ale na celej ploche textu.

Do tohtoročnej súťaže mladých prozaikov Jašíkove Kysuce sa zapojili opäť najmä ženy a dievčatá – autorky, tvoria až dve tretiny z celkového počtu. Aj na tohtoročnej súťaži sme sa stretli s veľmi peknými a zaujímavými príbehmi, ktoré sú príslubom do budúcnosti. Naznačujú, že záujem o literatúru budú mať aj ďalšie generácie pisateľov – a verím, že aj čitateľov.

prof. PhDr. Mária Bátorová DrSc. - predseda poroty
Mgr. Ladislav Hrubý - člen poroty

Zápisnica

**z vyhodnotenia 55. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže mladých
prozaikov Jašíkove Kysuce 2023**

Porota pracovala v zložení: **predseda - prof. PhDr. Mária Bátorová DrSc.,
členovia - Mária Kopcsay, Ladislav Hrubý**
Porota hodnotila práce 60 autorov, ktorí zaslali 61 súťažných literárnych
textov. **Na základe hodnotenia jednotlivých prác porota jednomyselne
rozhodla udeliť ocenenia nasledovne:**

CENA RUDOLFA JAŠÍKA: kategória od 18 do 35 rokov

Veronika Peráčková: Jeden ťah štetcom

CENA JOZEFA HNITKU: kategória od 10 do 18 rokov

Silvia Vrbovská: Diablove pochybnosti

1. PRÉMIA RUDOLFA JAŠÍKA

Stanislav Harant: Kuvik

2. PRÉMIA RUDOLFA JAŠÍKA

Henrich Fačkovec: Synček

3. PRÉMIA RUDOLFA JAŠÍKA

Anna Šarkanová (pseudonym): Močiare

ESEJ O DIELE SLOVENSKEJ LITERATÚRY - Cena nebola udelená

ČESTNÉ UZNANIA:

T. Slavkina (pseudonym): Ticho pod rukami

Patrícia Gabrišová: Žlna zelená patrí medzi ďatlovce

Alžbeta Mekiňová: Trochu iná hviezda

Eva Németh: Dátum spotreby

Ema Michelčíková: Štvrté poschodie bez výťahu

Lea Dékány: Nielen dnes

Anna Krkošová: Cháron

Tereza Chramcová: Drak sa vracia

Lucia Masná: Blondínka na cestách

Viktória Dobránska: V spomienkach

Daniela Turiaková: Čarovný glóbus

Nina Kadáková: Prekročené prahy

Diana Melničáková: Komunisti, jetlag a iné cesty do pekla

V Bratislave, dňa 06.11.2023

Mária Bátorová (predsedníčka poroty),

Mária Kopcsay, Ladislav Hrubý (členovia poroty)

Veronika Peráčková

Jeden ťah štetcom

Ako málo stačí ľuďom ku šťastiu? Jeden ťah štetcom. Jeden jediný ťah. Bol august a sedela som vo vlaku. Ľudia ma nezaujímali, dala som si slúchadlá a počúvala. Vltavu. Chcela som si vyčistiť hlavu. Zdalo sa mi, že môj život nemá zmysel. Pozerala som sa von oknom a vnímala kopec v pozadí. Míňajúce sa stĺpy s elektrickým vedením mi boli ukradnuté. Z tej hudby ma pomaly začala chytať depresia. Všetko ma rušilo. Ľudia vo vlaku, most aj trať. Všetko, čo

rušilo prírodu. Zdalo sa mi, že ľudia len všetko kazia. Prisadlo si ku mne nejakej dievča. Vlastne skôr dievčatko. Pri sadaní na sedadlo mi skoplo štetec z vaku. Mala som ho len zastrčený. Pozrela som sa na ňu, pretože som si všimla, že hýbe perami, ale nič som nepočula. Vypla som hudbu. “Máš papier?“, opýtala sa ma. Nemala som chuť na rozprávanie, tak som jej len prikývla. Rozopla som zips na ruksaku a jeden som položila pred ňu. Sedeli sme v jednom z tých nových vagónov, v ktorých bola pred nami opierka. “Máš tu farbu?“,

neprestávala. Prikývla som, ale nepohla som sa. Malá sa zohla pod sedačku a vzala do ruky skopnutý štetec. “Len jeden ťah štetcom. Prosiííím.”, povedala.

Pokrútila som hlavou, no vytiahla som temperu. Vtedy sme zaujali vlakvedúcu. Prišla za nami a bez slova mi vzala farbu z rúk. Odišla s pohľadom sudcu, ktorý posielal vraha na doživotie. Malej začali vchádzať do očí slzy.

Stále som nemala chuť rozprávať, ale pohladila som ju po pleci, žmurkla som na ňu a vytiahla druhú temperu. Čiernu. Vytlačila som jej z tubičky asi za zrnko hrachu na vrch papiera. Usmiala som sa na ňu a kývla jej hlavou k papieru. Tešila som sa na ten jeden ťah. Malá zaborila štetec. Len špičkou. Bola veľmi opatrná. Používala iba pravú ruku, no napriek tomu sa jej papier nepohol ani o milimeter. Urobila tvar podobný kruhu. Vrátila sa do farby, bez toho aby zodvihla štetec. Robila nekonečné množstvo pohybov no pritom bola veľmi obratná a rýchla. Pribúdali oválne tvary, čiara až po spodok papiera a nejaké vlnovky a do pár minút som videla jeden z najkrajších abstraktných kvetov v mojom živote. Keď zodvihla štetec, povedala: “Len jeden ťah.” a usmiala sa. Prikývla som. Z reproduktora sme počuli, že sa

blížime k ďalšej stanici. Malá posunula obrázok smerom ku mne a postavila sa. Vzala som ho do rúk a s obdivom som sa chcela ešte poslednýkrát pozrieť na malú umelkyňu. Všimla som si, že mala vytáhané šaty s dlhými rukávmi, vlnité vlasy, v pravej ruke ešte stále zvierala môj štetec a ľavý rukáv bol prázdny. Visel voľne popri tele. Jeden ťah štetcom. Tolko stačí ku šťastiu.

Silvia Vrbovská

Diablove pochybnosti

V jeden z tých zamračených dní, keď ani obloha samotná netušila, do akej emócie sa najbližšie zahalí či radšej bude roniť slzy alebo hriať vlastným úsmevom, rozvaloval sa diabol na lavičke v parku. Park to nebol nový a rovnako tak i lavička už zažila svoje lepšie roky, takže pán pekiel tu mal svoje miestečko voľné vždy bez toho, aby musel hľadiť do očí tým smrteľným stvoreniam hemžiacim sa vo svete okolo. No práve tie stvorenia, teda my - ľudia, ho trápili. Zvierajúc hlavu v dlaniach, diabol, teraz majúci podobu tmavookého muža s havraními vlasmi, zamýšľal sa nad zmyslom ľudskej existencie. Tá vlastná ho síce nikdy netrápila, pretože úlohu svoju vo večnosti mal nemennú, no človeka považoval za zbytočnú súčasť ekosystému.

Každý má v sebe kúsok zla, vravel si a niektorí majú tých kúskov toľko, že ani večnosť by nestačila, aby som ich spočítal. A keď sa tieto kúsky k sebe priblížia, keď si majú ľudia vybrať či konať dobro či zlo, potom vznikajú vojny, zabíjajú vlastný druh i druhy iné, ničia rodiny a domovy. Určite aj tých pár, ktorým sa otvorili brány nebeské, majú v duši zlo. Dumal ďalej osamotený diabol, pretože ľudia chcú byť zlí, už na počiatku vekov si tak zvolili a nikdy iní nebudú. Prečo potom dúfať, že sa niekedy zmenia, zachránia?

„Ujo hodíš mi loptu, prosím?“ pán pekiel sa zrazu prebudil zo svojich myšlienok na detský hlások. Oh, tieto malé bytosti, rovnako bezvýznamné ako ich rodičia, len čo vyrastú začnú konať zlo a ...“ „Ujoo, nepočuješ? Čo máš rohy miesto uší?“ upieralo pohľad na diabla blondavé dievčatko oblečené v deravých, trochu i zadubených šatôčkach ružovej farby. „Ahoj človek, na, tu máš tú loptu.“ Neochotne sa zohol pod lavičku a podal dievčatku jej zatúlanú hračku. Dievčatko sa zachichotalo. „Si smiešny, a ja sa nevolám človek. Som Adelka. Už pôjdem do školy, lebo mám šesť, vieš.“ Vystrela ruku k cudzincovi s otázkou. „A ty? Kto si? Vyzeráš ako kostým na karneval.“ Adelka sa znovu zachichotala. Diabol sa najskôr udivene zahľadel na seba, jeho čierno – červený oblek skutočne vyzeral, ako akýsi kostým, no zároveň si uvedomil, že toto ľudské mláďa záhadne dokázalo pohltiť celú jeho pozornosť. Rozhodol sa teda zistiť viac. „Volám sa Samael. Ľudia si želajú, aby ma nikdy nestretli, pretože sú zvyknutí o mne počuť len zlé veci. Sú však aj takí, ktorí vo mňa neveria.“ „Asi potom nemáš veľa kamarátov. To ani ja. Ak chceš môžeme sa

priateľí.“ Dievčatko ho prekvapilo svojou odvahou. Už sa chcel na ňu osopiť, že veď, čo si to dovoľuje takto oslovovať vládcu pekiel, no vzápätí sa upokojil. Všimol si totiž, že dievčatko je len osamelé. Bez rodičov či kamarátov, v starom zabudnutom parku, sama v nebezpečnom svete. „Nedbám, no nemyslím, že by som bol dobrý kamarát. Nikdy som sa totiž s nikým nepriatelil.“ „To nevádi. Je to ľahké. Iba sa rozprávaš o sebe.“ Pohotovo odpovedala Adelka. „Nuž dobre. Ale prečo si tu sama? Kde máš ostatných kamarátov, rodičov? Tento park nie je pre deti ako ty, môžeš si tu ublížiť.“ Bol to súcit či starosť v jeho hlase? Samael sa takmer začínal hnusiť samému sebe. „Ja už nie som dieťa, je zo mňa veľkáčka.“ Adelka si trucovito prekrižila ruky na hrudi. „Kamaráti sú v škôlke a maminka doma. Ona vravieva, že nemôžem byť s nimi, pretože škôlka stojí peniaze a tie my nemáme. Po obede sa s nimi stretnem ale dovtedy sa musím hrať sama.“ V očiach dieťaťa sa zjavil smútok. Samaela to prekvapilo. Vidieť ľudské mláďa nešťastné nebola pre neho príjemná emócia. A on sa tej chcel, čo najrýchlejšie zbaviť

„Kde bývaš? Zoberiem ťa domov, pretože tu to nie je bezpečné. Aspoň mi porozprávaš niečo po ceste.“ „Dobre ujo Samael.“ A Adelka rozprávala a rozprávala. Celú cestu ani jednej minúte nenechala oddýchnuť a znovu začínala nový príbeh z detského videnia sveta. Diabla to fascinovalo. Nikdy sa nerozprával s človekom ako Adelka. Vlastne za večnosť, s ľudským druhom nikdy nezvykol udržiavať reč.

„Tu bývam. Toto je môj hrad. Tu som princezná.“ Usmiala sa doširoka Adelka na ošarpaný šedý panelák v radovej zástavbe desiatok rovnakých budov, bez balkónov, vyzerajúcich akoby očakávali každým momentom kolaps vlastných stavebných základov. „Prečo tvoj domov vyzerá takto?“ „Ako takto? Mne sa tu páči.“ Veľkými očami uprela pohľad na diabla. „Ale maminka sa zvykne niekedy hnevať na pánov z telky v kravatách. Často im nadáva a vraví, že je všetko ich chyba. Oni aspoň naspäť nekričia na ňu. To zvykol robievať ocino, ale maminka vravieva, že aj keď odišiel, stále ma ľúbi. Chcela by som ho znovu vidieť.“

„Ahoj, Adelka. Kde máš maminku?“ skočila do reči svojim pozdravom z dialky postaršia dáma. Adelka jej zakývala. „Teta Agnees! Maminka je znovu doma, varí mi dobrotu.“ „Pozdravuj ju odo mňa a zažejaj všetko dobré!“ „Ďakujem.“ Diabol sa nadýchol, aby položil otázku, no Adelka ho predbehla. „Maminka vravieva, že teta Agnes tu býva najdlhšie, vraj sem prišla so svojím manželom. No ten bol vojak, a tak čoskoro odišiel medzi ovečky na oblohe. Preto teta Agnes nikoho nemala, ale teraz pozná mňa. Vraj ma ľúbi ako vlastné vnúča.“ Adelka sa jemne pousmiala a poťahala Samaela za tmavý rukáv. „Možno dnes spoznáš aj iných mojich kamarátov“ Ten sa

však strhol na štekot psov, ktoré najprv besnili v jeho okolí, no sekundu, ako uprel pohľad na túto malú svorku, psiská začali kňučať a keby niet obojkov obmedzujúcich ich pohyb, boli by sa rozutekali po okolí. Ich majitelia, muž a žena ich však pevne zvierali a s úsmevom prechádzali ulicou. „To sú Peťo a Nasta. Maminka vravieva, že by veľmi chceli mať niekoho, ako som ja, ale vraj nemôžu, a tak sa aspoň starajú o zatúlané psyky“ „Prečo by to robili? „A prečo nie?“ zachichotala sa Adelka.

Dievčatko sa postavilo na špičky a z celej sily stlačilo kľučku dverí. Interiér paneláku pripomínal úbohospou jeho exteriér a potuchlina vžratá do zažltnutých stien tomu vôbec nepomáhala. „Znova ty? Určite si si znovu neočistila topánky dievča nepodarené. Zase bude chliev na tej chodbe a kto to bude upratovať? No len a len ja.“ Karhajúc sa prihovoral Adelke starší muž s bradou podobnou tej mikuláskej. „Ahoj ujo Dano. Do konca mesiaca si už na to dám pozor.“ Uškrnulo sa dievčatko radostne „Veď je 30. marca! Jaj, všetci sú tu takí nechotní...“ a s tým sa muž stratil v pivnici paneláku. „Nevšímaj si, keď sa ujo Dano hnevá. Mamka vravieva, že jeho dcéra odcestovala preč a on ju dlho nevidel. Aj ja by som bola taká smutná ako on, keby tu musím bývať sama.“

Adelka prekonala prvý schod výskokom, pretože ten bol vyššie položený ako ostatné, a tak bolo treba námahu pre krátke detské nôžky. Diabol ešte nechcel ukončiť toto zaujímavé dobrodružstvo, a tak sa ju rozhodol nasledovať. Zakrátko ich na schodisku míňal ďalší obyvateľ tejto bytovky. „Pekný deň ti prajem slečna Adela. A poďakuj maminke za veterníky, boli vynikajúce. Prepáč, ponáhlam sa.“ ukončil rýchly monológ záhadný bez toho, aby počkal na odpoveď od dievčatka. Schody bral po dvoch a ťažko predychával. „Maminka vravieva, že ujo Erik nepoznal svojich rodičov. Asi mu museli veľmi chýbať, pretože teraz sa stará o rodičov iných ľudí. Vieš, že sú aj takí ľudia, čo už nechcú svojich rodičov? To je od nich veľmi škaredé.“ Nesúhlasne pokrútila hlavou Adelka. „Vieš, ľudia sú už raz takí. Nie vždy sa správajú pekne.“ Odvetil zadumaný Samael. „Ale to nie všetci. Iba takí, ktorých k tomu viedli nepekne veci.“ Oponovalo mu dievčatko

Ich výstup na najvyššie poschodie bytového domu, kde bývala maličká, prerušil ženský plač. Na schodisku smerom k jednoizbákom, na treťom poschodí, sedela mladá žena a nariekala. Adelka takmer okamžite k nej pribehla. „Zuzii prečo plačeš? Nebuď smutná. Môžem ti nakresliť obrázok, ak chceš.“ Žena na dievčatko iba so smutným úsmevom pozrela, venovala jej objatie a s povzdychom sa vrátila naspäť do bytu zakrývajúc si sfialovenú časť tváre. „Maminka vravieva, že Zuzka pre lásku veľmi trpí. Vždy, keď príde taký chlap, s ktorým býva, neskoro domov, stane sa niečo zlé. Ale Zuzka ho

líubi a chce mu pomôcť. Vraj keby niet jej, už by tu nebol.“

Adelka pomaly prešla na posledné poschodie vlastného paneláku. Na dverách bola nalepená detská kresba a v chodbe pravidelne uložené dievčenské papučky. Adelka pristúpila k Samaelovi. „Poď dnu, predstavím ti moju maminku. Určite ťa rada spozná a aspoň nebude smutná.“ „Ďakujem ti Adelka, ale už musím ísť. Je treba sa rozlúčiť.“ „Tak skoro? Veď si bol môj kamarát iba jeden deň“ „Áno a za jeden deň som sa od teba toho veľa naučil. Moja vďaka trvá večnosť a ja dúfam, že už sa nikdy neuvidíme.“ „Prečo nie?“ „Pretože ty si zaslúžiš mať lepších kamarátov, ako som ja.“ S týmito slovami sa diabol rozlúčil a zmizol rovnako tak záhadne, ako sa objavil. „Počkaj Samaeel...“

Pán pekiel si uvedomil, ako veľmi sa po stáročia v ľuďoch mýlil. Nikdy predtým ho nenapadlo, že ľudia neboli stvorení k tomu, aby boli dokonalí, ale k tomu, aby boli, nuž ľudskí. Omylní rovnako tak, ako smrteľní. Milujúci rovnako tak, ako schopní nenávisť. Štedrý rovnako tak, ako chamtiví. Vďaka jednému stretnutiu s malým dievčaťom, dokázal na moment i cítiť ako človek. Bolo to pre Samaela tak zvláštne. A možno začal tieto bytosti i trochu obdivovať. Pretože spoznal také, ktoré aj napriek vlastnej bolesti, všetkým svojim zlým emóciám, dokázali kúsky zla v sebe pozbierať a nikdy ich znovu vo svojom vnútri nerozosiať. Samozrejme zlo je v každom, no záleží len a len od človeka či sa stane jeho súčasťou a dovoľí si ním byť pohltенý alebo bude udržiavať v duši svetlo, dokým posledný raz nevydýchne. Diabol sa hanbil za svoje názory o ľuďoch. Pretože byť človekom je to najkrajšie a zároveň najbolestivejšie, čo môže večná duša zažiť na Zemi.

1. PRÉMIA RUDOLFA JAŠÍKA

Stanislav Harant

Kuvik

Toho roku bol záver leta mimoriadne teplý. Vzduch voňal grilovaným mäsom, pivom, hudbou, trávou a chuťou do života. Pred nákupnými centrami postávali skupinky prevažne mladých ľudí, popíjali rôzne alko, aj nealko nápoje, fajčili a snažili sa spraviť aspoň nejakú dobrú fotku, ktorá by sa dala zavesiť na jednu z mnohých sociálnych sietí. Hoci Slnko už minimálne hodinu odpočívalo za obzorom, stále rozpálený asfalt nútil chodcov žabky nosiť aj takto neskoro podvečer.

Kúsok za mestom, kde hromadnú šed' panelákov začali striedať rodinné domčeky s malými, ale vzorne upravenými záhradkami, stál v dokorán otvorených vchodových dverách Tibor, počúval zvuky tichého, teplého večera a popíjal fľaškové pivo. Svrčky sa bez zábran predbiehali v snahe o čo najhlasnejší tón, vánok šuchotal lístím v okrasných drevinách, z podaktorého domu sa ozýval smiech alebo ticho pustené rádio. Dokonalý letný večer.

Keď zakuvikal kuvik, Tibora strhlo.

„Fuj, kurva krpatá“, zašomral a odplul si smerom k breze, ktorá stála v úplnom rohu záhrady a robila tak tieň hojdačke, na ktorej zvykla Tiborova žena Soňa čítať knihy. Rýchlo dopil zvyšok piva, ešte raz si odplul a pobral sa dnu do domu. Soňa stála v kuchyni, šikovne utrela posledný tanier a odložila ho do linky.

„Čo sa deje, Tibi? spýtala sa, keď videla manželov zamračený pohľad.

„V záhrade škrieka kuvik“.

„A?“ Spýtavo zdvihnuté obočie dávalo jasne najavo fakt, že Sonina babka zomrela príliš skoro na to, aby stihla svojej vnučke porozprávať príbehy z čias dávno minulých, o vodníkoch, svetlonosoch a podobných mátohách, ktorými si kedysi ženy z neďalekej dediny krátili čas pri driapaní peria.

„Hovorí sa, že keď niekde zaspieva kuvik, tam niekto čoskoro zomrie“.

Soni myklo kútikom úst. „Ach tak. Takže to potom ľudia zomierajú iba na dedinách a samotách pri lese? Pretože pochybujem, že niekde v Petržalke alebo na Solinkách, keď to nejaký feťák preženie s dávkou, priletí sova z Kysúc alebo Oravy a kuviká, aby pohrebná služba vedela, že si treba ráno privstať“.

„Jasné, že nie“. Tibor sa pousmial. „Je to len nejaká blbá povera, ale aj tak, keď to znenazdajky zahučí človeku u susedov, je to blbé!“

„A keby to aj bola pravda, kto by bol asi tak na rade? Stará Ivorka?“

„Možno hej, má už skoro osemdesiat, bez pomoci už takmer nechodí. Vlastne som ju už skoro dva týždne nevidel“. Tibor podišiel k chladničke, otvoril ju a s pohľadom stále upreným na ženu nahmatal druhé pivo. Nebol to problém, nakoľko okrem základných potravín ako maslo, vajcia, saláma alebo mlieko v nej toho veľa nebolo. Hypotéka, ktorú bolo treba splácať ešte dvanásť rokov mnoho priestoru na luxus neposkytovala.

„Alebo spíták Petrek“, nadhodil zamyslene, z linky zobral príborový nožík, rutinovaným pohybom ho zaprel o zohnutý ukazovák a vrchnák fľaše zasyčal a povolil.

„Už roky pije ten najlacnejší humus, vôbec by som sa nedivil, kebyže mu pustia orgány a skončí dolu ksichtom kdesi v jarku. Popríklad ten divný chalan, čo býva vedľa Tomíkovcov. Chodí zmaľovaný, chudý je jak smrťka po liposukcii a tá hudba, čo mu znie kolkokrát zo slúchadiel by dohnala k samovražde aj Billa Gatesa. Nejedem raz som chcel na našej breze odrezat tie spodné konáre, až ho tam niekedy nenájdeme ráno visieť namiesto prádla!“ Schuti sa napil.

„Tak dost! Aj s konšpiráciami o mŕtvych susedoch, aj s pivom! Ráno treba zaviesť Tomáška na tréning, zabehnúť do čistiarne po tvoj oblek a kúpiť čosi na grilovanie. Cez víkend príde segra s Jurajom a nemienim chodiť po obchodoch na poslednú chvíľu. Treba sa nám poriadne vyspať a nie rozmýšľať nad nejakým vtákom, ktorý nosí podľa rečí našich starých materí smrť!“

Tibor sa ešte raz rýchlo napil, pokýval hlavou a poloprázdnu fľašu položil na stôl. Inštrukcie boli jasné.

„Ale aj tak“, nadhodil, ak niekto v okolí v blízkom čase zomrie, dáme malého tvojej segre a skočíme na večeru. Samozrejme, že ju platíš“, zasmial sa, vyhol sa buchnátu do chrbta, schmatol zo stola odložené pivo a kým zmizol v kúpeľni, na jeden záťah ho dopil.

„Zmrd malý, zasraný!“

Tibor vstal z hojdačky, nedojedený kus kuracieho mäsa zabalil do hliníkovej fólie a pobral sa spratať záhradný stôl. V košíku zo dva krajce chleba, tácka s nakrájanou zeleninou, fľaša minerálky a grilovacie kliešte. Všetko ostatné už Soňa umývala v kuchyni. Jej sestra s manželom asi pred polhodinou odišli a zobrali so sebou aj dobrú náladu.

Malá sova, ktorá svojim strašidelným húkaním posledné dni narúšala teplé večere si nedala pokoj ani dnes. Počas celého posedenia sa jej spev

niesol spoza hlavnej, príjazdovej cesty, za ktorou šumela rieka a vnášala do Tiborovej, inak kludnej povahy nervozitu. Teraz, keď švagrovci odišli a záhrada sa ponorila do ticha, znelo húkanie mimoriadne ponuro, takmer až naliehavo.

Tibor zobral zeleninu, pod pazuchu si strčil minerálku, do ruky vzal kliešte a vykročil smerom k vchodovým dverám. Tlak v hrudníku prišiel tak náhle, že ho spočiatku prikladal vzrastajúcej nervozite. Bolesť mu vystrelila do ľavej ruky s nečakanou intenzitou, tácka so zeleninou vypadla a rozsypala sa po čerstvo pokosenom trávniku. Studený pot mu zalial čelo aj chrbát, až mal pocit, akoby zmokol. Stratil rovnováhu a aby nespadol, klakol si na pravé koleno, rukou s kliešťami sa snažil podoprieť. Pred očami sa mu roztancovali žlté machule. Kuvik, sediaci na spodnom konári brezy zakuvikal. Iba raz, tlmene, bez emócií.

Vtedy Tibor pochopil.

2. PRÉMIA RUDOLFA JAŠÍKA

Henrich Fačkovec

Synček

„Ja nemám pokoja ani istoty; ni odpočinku, iba súženie...“ (Jób 3, 26)

„Prestaň! Paštéty doma máš. Nie! Prestaň! Daj to naspäť. Povedala som, že mi to už nevyjde! Mne je to jedno, ja idem k pokladni,“ soptila Iveta na svojho syna akýmsi polokrikom. Nechcela – ako obvykle – pútať pozornosť ostatných nakupujúcich, no v malých potravinách sa jej zúfalstvo, hnev a beznádej len ťažko dali skryť. Ulička, ktorou prechádzali, nimi bola nasiaknutá až tak, že sa citlivejším ľuďom robilo fyzicky nevoľno. Chceli ísť radšej čím skôr preč, nedýchať toto trápenie v ovzduší. Predavačky sa nenápadne otáčali jedna na druhú, šeptali si a krútili hlavami. Nebol to pre ne neznámy výjav, vlastne sa opakoval takmer denne. Malá, sotva stopäťdesiatpäť centimetrová útla žena, strhaná a rozrušená zväzda stále dookola ten istý sizyfovský boj so svojim vlastným synom.

„Nemáte to ľahké,“ povedala potichu a úprimne staršia pokladníčka Ivete, keď platila, zatiaľ čo sa jej potomok nevyberavo tlačil medzi zákazníkmi a prihadzoval na pás bonbóny. Blížili sa jeho trináste narodeniny. A to bol preňho prostriedok, kedy – a niežeby inokedy nie – považoval za legitímne, priam nutné, vydierať svoju matku požiadavkami na drahé darčeky. Elektrická kolobežka, nový herný notebook s osemjadrovým procesorom... nespočetné množstvo sladkostí a lahôdkových výrobkov... to bola samozrejmosť. Ak namietala, nasledovalo odúvanie sa, búchanie, doprosovanie, vyjednávanie, slzy, vyhrážanie, neludský ryk. Vedela, že tieto súboje stále prehráva, no predsa verila, že by elektrická kolobežka mohla priniesť pár týždňov pokoja.

Stotridsaťsedem kíl je na dvanásťročného chlapca vskutku dosť. Hugo však nikdy nebol ako ostatné deti. Najhoršie to pre Ivetu začalo byť v dobe, kedy jeho fyzická sila prevýšila tú jej, čo bolo krátko po jeho ôsmich narodeninách. Už mu viac nevedela zabrániť vo vykrádaní špajze a chladničky a všetkých – stále sa meniacich – skryš jedla v byte. Neraz jej pri týchto súbojoch takmer zlomil či prinajmenšom vykĺbil ruku. Pokoj jej nedal ani v snoch, kde sa objavoval ešte väčší, ešte silnejší a poživačnejší. Bol ako Goliáš, Leviathan, starozákonné monštrum, zlý obor z írskych legiend.

Počas tehotenstva nič netušila. Autizmus, ani jeho konkrétnu formu a závažnosť nedokáže ultrazvuk prezradiť. Keby vtedy na tej čiernej obrazovke monitoru videla záblesk z budúcnosti – býcie funenie obezitou poznačeného potiacieho sa agresora pri mäsiarskom pulte, prebdené noci a roky, podliatiny

na zápästiach a duši, kariéru zavesenú na klinec; na preplnený klinec, kde za dvanásť rokov odvisli sny o rodine a harmónii, o zmysle zachovať rod, o čase na samú seba – možno by zvolila... inú možnosť. Takto premýšľala často. Zároveň tieto myšlienky zaháňala ako kacírské, strach naháňajúce a trest zasluhujúce. Spovedala sa a plakala. Počúvala slová o Jóbovi.

Milan sa s ňou rozviedol, keď mal Hugo necelých päť, v čase keď sa začínali čoraz výraznejšie prejavovať jeho problémy. Ďalšie deti nemali a nevidela ani nádej na nový vzťah. Kto by chcel ženu s postihnutým synom? Akoby ju v neprítomnosti odsúdili na doživotie. Dvojité doživotie bez mreží, vo väzení s minimálnym stupňom strázenia, no s obrovskou – stotridsaťsedem kilovou – guľou pripútanou k nohe, ku krku, k duši, ak existuje.

Špeciálna základná škola a opatrovatelky sú drahé. Väčšina jej nízkeho platu išla na tieto záležitosti, na jeho potravu a na lieky. A samozrejme na byt. Lahnúť si chodila úplne zničená. Ak si ešte vládala umyť zuby, v zrkadle videla musulmanku. Musulmani boli väzni v koncentračných táboroch, tí úplne apatickí a bezvládni. Hoci ešte nevstúpili do sveta mŕtvych, tak do sveta živých už nepatril. Presne tak sa cítila.

„A riekol: Nože vezmi svojho syna (...) a idi do zeme Morija a obetuj ho tam v zápalnú obeť na jednom z tých vrchov, o ktorom ti poviem.“ (Genesis 22, 2)

„Chlapec! Bude to chlapček! Budeme mať chlapčeka, láska, “ tešila sa objímajúc svojho manžela na jeseň roku 2010. Perinky a dupačky sa zbierali, radosť kulminovala. „Bude to náš poklad, náš úžasný synček.“ Na svojom Facebooku po pôrode zdieľala motivačný obrázok – siluetu dojčiacej ženy na ružovom podklade – doplnený ozdobný textom *Stať sa matkou je to najkrajšie poslanie v živote ženy.*

V prípade kolobežky sa opäť žalostne mýlila, opäť sa nechala nachytať. Myslela si, že jej tých štyristo eur zabezpečí aspoň trochu oddychu. Chyba. Jeho sľuby, že do Vianoc už nič iné nebude žiadať, nevydržali ani pár hodín.

V populárnej sieti lekární BEN mali veľkú zlavu na klasické – archaické – teplomery a tak Iveta kúpila sedem. Ortuťové teplomery sú dnes skutočná rarita. Keď chcel prvý čínsky cisár dosiahnuť nesmrteľnosť, nenakupoval u BENA, ortuť zháňal inak. Mal na to ľudí, bol cisár. No jedna vec platila – domnievala sa Iveta – aj po viac ako dvoch tisícročiach. Sú fenomény čo pretrvávajú miléniá. Kristus a ortuť stále účinkujú na ľudské organizmy. Čchin túžiaci po živote večnom sa ortuťou postupne otrávil – čítala o tom kedysi dávno v knihe *Nesmrtelnosť* od Stephena Cavea.

Prvý z teplomerov rozbila nemotorne a tiež akosi odosobnene – odťahujúc hlavu a odvracajúc zrak – o roh plechovej skrinky na Deň detí. Ortuť primiešala do koložvárskej kapusty. Nemala strach, že by si Hugo pri svojom

štýle konzumácie mal čas všimnúť, že chuť je iná. A možno ani nie je. Netušila, neochutnala. Ďalšie týždne jej už rozbíjanie šlo zručnejšie, i na riedenie a spôsob podania mala akosi viac nápadov. Po rokoch to bola konečne nejaká kreatívna činnosť.

Prvé zdravotné komplikácie sa začali u Huga objavovať po deviatom teplomere. Pri sedemnástom bol prvý raz hospitalizovaný na noc. Zoslabol, poddával sa. Jeho agresia prekvapivo ustúpila, no aj z polodieliria šeptal názvy údenárskych výrobkov. Zrazu, akoby jej ho začalo byť ľúto, ako keby sa na malú chvíľku znovu ozval ten potlačený, ale odveký – praveký – materský pud. Rýchlo sa však vrátila k rozumu. Pri jednom z večerných pohľadov do zrkadla si uvedomila čo urobila a čo stále robí. V zrkadle videla dozorkyňu. Nalíčenú, elegantnú, nemecky precíznu. Zo zariadenia na eutanáziu duševne chorých počas programu T4. Ambicióznu a cieľavedomú, sofistickovanú vrahyňu. Prvýkrát po rokoch si konečne pripadala sexi.

Až z druhého konca republiky musela zohnať nadrozmernú truhlu. A bola aj pekne predražená. Ani po smrti si nedal pokoj s prehnanými požiadavkami. Z takmer štvrtí tony, ktorú vážila rakva spolu s telom ostalo niekoľko desiatok gramov popola. A tak mohla svojho syna po rokoch opäť držať v rukách – v náručí. Neplakala. Kremácia je hygienická, čistá, rýchla. Po nej sa už nevráti, neožije, nepríde ako nenásytný Zombie. Umrel kráľovsky, teda cisársky, ako Čchin. Hugo ale miesto obrovskej podzemnej terakotovej armády dostal iba malé miesto, vlastne akúsi zásuvku v kolumbáriu v Ružinove, v takzvanej veľkokapacitnej urnovej stene.

„Keď uplynula sobota a svitol prvý deň týždňa (...) tu zrazu nastalo silné zemetrasenie, lebo Boží anjel zostúpil z neba, odvalil balvan a sadol si naň. Žiaril ako blesk a odev mal biely ako sneh.“ (Matúš 28, 1-3)

3. PRÉMIA RUDOLFA JAŠÍKA

Anna Šušliková, pseudonym - A. Šarkanová

Močiare

Nad Močiarmi vyšlo slnko. Nastal ďalší dusný deň. Gréta sa zobudila ešte skôr ako zvyčajne. Mohla spať a spať, veď jej začal iba tretí deň dovolenky. Mohla si v posteli čítať knihu alebo noviny. Mohla si zacvičiť, alebo len-tak leňošiť. Luxus, ktorý si smela dovoliť iba zriedkakedy. Teraz si však akosi nevedela spomenúť, čo všetko chcela za tých desať dní pracovného voľna stihnúť. Zaliala si kávu a čakala, kým aspoň trochu vychladne. Chodila po dome. Od okna k oknu, od kuchynskej linky k dverám. Počúvala lenivé tikanie sekundovej ručičky a tichý šum vychádzajúci z chladničky. Potrebovala niečo robiť. Vrátila sa k hrnčeku a začala chlipkať ešte horúcu kávu. Tešila sa, že bude môcť po sebe umyť hrnček s lyžičkou. Skoro ju nahnevalo, že v dreze nie sú nijaké ďalšie riady. Muž bol na pracovnej ceste a deti prázdninovali u starých rodičov. Gréta nezvykla raňajkovať, pretože večne bojovala s časom. O piatej stávala, aby 5.30 stihla autobus a o hodinu neskôr triedila zdravotné karty, brala krv a merala tlak. Ale teraz ju ten prázdny drez znervózňoval. Na jednom dienku si nakrájala mozarellu, na ďalšom zeleninu, na panvicu hodila slaninku a tri vajcia, vytiahla celozrnné pečivo. Jedla pomaly, pomaličky. Znovu sa pustila do umývania riadov, no ani teraz jej to netrvalo dlho. Pozametala neviditeľné odrobinky a začala kráčať – opäť od okna k dverám – v rytme sekundovej ručičky. Gréte sa zdalo, že sa jej ručička každým tiknutím, každým krokom prihovára. *Chod! Bež! Chod! Bež! Chod! Bež! Gréta zastala. Zadržala dych a iba načúvala. Sekundová ručička skutočne čosi šeptala. Chod! Bež! Chod! Bež! Gréta zneistela. Kam má ísť? Kam má bežať? A prečo nad tým vôbec uvažuje? Pomyslela si, že je iba prepracovaná, vyčerpaná, že na ňu doľahol nespracovaný stres a tlak posledných mesiacov. Kým sa s jedným dieťaťom memorovala vybrané slová po m, s druhým cvičila výslovnosť r, popritom dovárala večeru a niekedy jej dali na poslednú chvíľu vedieť, že ju potrebujú na záskok na nočnú.*

Mamí, ten jogurt je asi po záruke. Mama, kde mám dres na futbal? Grétko, pozri, končí nám STKáčka, budeš nás musieť objednať.

Je iba prepracovaná. Vyšťavená. Pár minút pred vyhorením, ak už aj nevyhorela, len nemala čas zamyslieť sa nad tým.

Chod! Bež! Chod! Bež! Vykročila k spálni, že sa prezlečie. Ešte raz pozrela

na hodiny. Sekundová ručička víťazoslávne dokončila celý kruh. Práve odbíjalo šesť.

Deň bol skutočne dusný, ešte viac ako tie predchádzajúce. Gréta už mala vyleštené všetky okná, navoskovanú podlahu a rozmýšľala, že sa pustí do kosenia trávnik. Bola to manželova robota, dokonca sa na ňu tešil. Vravrel, že keď sa vráti zo služobky, vyzlečie si ten parádny oblek a nájde si nejaké staré zaffkané deravé pracovné oblečenie a bude kosiť a vyžínať a vdychovať vôňu čerstvo posekanej trávy a potom sa bosými nohami poprechádza hore – dole a je mu jedno, že ho manželka upozorní na kliešte a riziko boreliózy a kliešťovej encefalitídy a.....

Bolo jedenásť. Vytočila mužovo číslo, hádam ho zastihne na skorom obede a nie uprostred porady.

„Ahoj mojka, práve som ti chcel volať,“ ozval sa muž a ona mu v hlase vycítila nefalšovanú radosť. Chcela mu povedať niečo milé, napríklad to, že jej chýba, no muž pokračoval.

„Gréta, Gréta, počuješ ma?“ Bolo to zvláštne, pretože Gréta muža počula výborne, mobil mala takmer nový a signál bol stopercentný.

„Gréta, si v meste? Normálne by som tipoval, že si niekde v Prahe pri Orloji. Počujem také hlasné tikanie hodín, že mi až v ušiach hučí.“

Ruky sa jej roztriasli a ona chvatne ukončila hovor. Hoci postávala uprostred slnkom zaliatej rozhorúčenej záhrady, doliehalo k nej tikanie sekundovej ručičky.

Vrátila sa do domu, vypila dve tabletky šumivého magnézia, trochu sa upokojila, zapla počítač a mužovi napísala e-mail. Asi je chyba v sieti. Ona je v poriadku a určite nie v Prahe. Dom je priam vyluxovaný a decká sa majú u starkých prázdninovo, určite ich až hrdlo bolí od toľkých zmrzlín, čo im dovoľia starí rodičia. Snažila sa, aby sa jej správa čítala ľahko, ale písmenká tvorili ťažkopádne slová a vety a tie vety tvorili ťažkopádny obsah.

Vypla počítač a z mraziaka vylovila škatuľku rybích prstov. Trochu sa uškrnula. Ona a zdravotná sestrička? Neraňajkuje, chvatne logá kávu a jedáva polotovary. Aspoň si k tým prstom urobí nejaký zdravý zeleninový šalát. Chcela vybehnúť do skleníka po paradajky, keď sa ozval telefón. Nádych – výdych, prijať hovor.

„Mama, mama, hádaj, kde sme s babkou? Hádaj trikrát!“ syn znel veľmi vzrušenie.

„Miško, určite ste na zmrzline,“ odpovedala Gréta a usmiala sa na displej. „Neuhádla, neuhádla! Pokračuj!“ žobronil Miško.

„No dobre, tak ste na kúpalisku,“ opáčila Gréta, ale z druhej strany počula

iba smiech.

„Mama, to určite neuhádneš, ale máš ešte jeden pokus,“ tešil sa Miško.

A vtedy sa z nej začali sypať slová, akoby ich mala uložené v srdci a na jazyku od chvíle, ako zdvihla Miškov telefón.

„Tak ste v hodinárstve a babka ti chce za tie samé jednotky kúpiť nejaké pekné náramkové hodinky. Ty by si chcel digitálne, ale babka ta presvedča, že klasické so všetkými troma ručičkami sú lepšie.“

„No mama, ty si génus! A čo myslíš, mám si vybrať hnedý či čierny remienok?“

Gréta dala do hlasu všetku zostávajúcu energiu: „Miško, ja musím končiť, lebo mi zhorí obed. Pozdrav všetkých a neprežeňte to so zmrzlinou! Lúbim vás, čaute!“

Potom dobehla k záchodu a zvracala, zvracala rannú kávu aj tie vajička so slaninkou, zvracala magnézium, zvracala nervozitu, strach aj tie ešte sa pečúce rybie prsty.

Na kostolnej veži odbíjalo pravé poludnie a zvuk zvonov sa miešal s tou prekliatou sekundovou ručičkou.

Alpový obklad na hlave jej zastavil nastupujúcu migrénu a rovnako si pomohla aj pri rozkolísanom žalúdku. Gréta chcela uvažovať racionálne. V tom bola dobrá. Keď ešte pracovala na detskom, vysvetľovala mamičkám, že všetko sa dá vysvetliť rozumom. Dieťa nie je urieknuté, môže mať silné koliky, intoleranciu na nejaké potraviny, môže cítiť separačnú úzkosť vedúcu k nekontrolovateľnému revu, ale nie je urieknuté.

Aj teraz si chcela pomôcť rozumom. Svokra má rada úroveň, bolo viac ako jasné, že Miška za samé jednotky nezoberie do sekáča, ale kúpi mu hodinky. Okrem toho to už kedysi nadhodila. A telefóny sa kazia, siete bývajú preťažené, a to vedie k vytváraniu rôznych zvukov. Koniec.

Bež! Chod! Bež! Chod! To sú iba myšlienky jej podvedomia, podvedomia kontrolovaného rozumom. Mala by ísť vrátiť knihy do obecnej knižnice, veď ich má od marca. Mala by bežať do Jednoty a kúpiť akciový cukor, ak sa chce ešte dnes pustiť do toho ovocného džemu. Podvedomie a iné nie.

Znovu zazvonil telefón.

„Gréta, čo dobré si to varila, keď si nás tak rýchlo vypla,“ svokrin hlas síce neznel vyčítavo, len ona tam zacítila akýsi skrytý podtón.

„Ále, pstruha na bylinkovom masle a mladé zemiacky,“ vymyslela si narýchlo, pretože svokra neschvaľovala polotovary a hranolky a fast-foody a nízkotučné mlieko a červené mäso a vyprážené jedlá. Klamem, aby som jej urobila radosť, pomyslela si Gréta, ale klamala sama sebe, pretože klamala svokre, aby si o nej nevytvorila nelichotivú mienku vyšľavenej matky, ktorá sa často uchyluje k pohodlnejším riešeniam namiesto toho, aby sa obetovala

pre rodinu a stála dve hodiny pri sporáku.

„No, to si mala zdravé...Deti sa už za tebou pýtajú. Stále im vravím, že nech nechajú mamu oddýchnuť, ale akosi sa už berú domov. Tak neviem teraz, či ti ich večer dovezieme, alebo prídeš ty...Možno by si mohla aj ty, vieš, že u nás sú kolotoče, mohla by si ich zobrať, ja na to veru nie som....“

Gréte sa návrh pozdával. Už od decka milovala kolotoče, ruže z papiera na strelnici, labute a ježibaby, vďaka ktorým sa jej zdalo, že lieta, hluk reprákov, keď nepočuť vlastné myšlienky. Nepočuť vlastné myšlienky.

„Mama, to je v poriadku, nerobte si starosti, ja pre nich dnes poobede prídem. Pôjdeme na kolotoče a vy si tiež trochu oddýchnete, veď ich už máte od nedele.“

Poobede urobila pár fľašiek ríbezľového džemu. Znovu priam sterilne upratala kuchyňu a vypila ďalšie dve šálky tuhej kávy. Obliekla si pekné voľné kvetované šaty, pozamykala a sadla do auta. V interiéri vozidla bola skutočná sauna. Až jej prišlo slabo. Otvorila všetky štyri okná a vrátila sa dovnútra po fľašu vody. Svokra by ju pochválila. Pitný režim bol jednou z tém, o ktorých sa dalo rozprávať v podstate neustále, no najmä počas tohto sparného leta.

Naštartovala, ale okná nechala otvorené. Klimatizáciu neuznávala. V ordinácii mávali z roka na rok nárast prípadov chorôb z klimatizácie. Niektoré boli iba nepríjemné a prešli po pár dňoch a škatulke panadolu. Iné, ako zápal trojklaného nervu sa s pacientom vliekli týždne.

Cesta bola úplne pokojná, prázdninová, žiadne kolóny, žiadne zápchy. Každým stlačením pedála sa viac a viac tešila na deti. Do noci budú pozerat rozprávky. A zahrá si s nimi Človeče hneď, ako ju požiadajú, nie až vtedy, keď bude zbalená školská taška a nachystané oblečenie na ďalší deň. A o polnoci pôjdu na záhradu a ukáže im na oblohe napísané dvojité W. A....

Do auta jej vletela osa. Protivné malé bodavé stvorenie. Prenášač alergií a príčina anafylaktického šoku. Osa nebzučala, tikala ako tie hodinky. Gréte až obeleli hánky od toho, ako tuho stláčala volant.

Tik – tak, Gréta, tak predsa si prišla.

Tik – tak, a načas. Presná zodpovedná spoľahlivá Gréta, tik –tak.

Gréta sa jednou rukou po tom nechutnom hmyze zahнала. Osa bodla rovno do tváre. Prudkú pravotočivú zákrutu a auto v protismere už cez prívál slz nezbadala.

Nakoniec bolo jedno, že jedáva nezdravo, ale dodržiava pitný režim. Pomyslela si, že chcela hrať s deckami Človeče, Miško by si vybral modrých panáčikov, Sárka určite červených.

V jej rodných Močiaroch hodiny na kostolnej veži odbíjali šiestu. Začala sa omša.

Ale to už Gréta nevedela.

Čestné uznanía

T. Slavkina (pseudonym):

Ticho pod rukami

Patrícia Gabrišová:

Žlna zelená patrí medzi datlovce

Alžbeta Mekiňová:

Trochu iná hviezda

Eva Németh:

Dátum spotreby

Ema Michelčíková:

Štvrté poschodie bez výťahu

Lea Dékány:

Nielen dnes

Anna Krkošová:

Cháron

Tereza Chramcová:

Drak sa vracia

Lucia Masná:

Blondínka na cestách

Viktória Dobránska:

V spomienkach

Daniela Turiaková:

Čarovný glóbus

Nina Kadáková:

Prekročené prahy

Diana Melničáková:

Komunisti, jetlag a iné cesty do pekla

Ticho pod rukami

Doniesla som domov Ticho.

Bolo zahrabané v školskej taške niekde pod nedojedeným chlebom s lekvárom. Zakryté pokrčeným papierikom tam čakalo už niekoľko dní.

Matka ho našla a prebudila.

„Alena, zase si nezjedla chleba. Ty si taká sebecká. Otec ti ho s láskou robí každé ráno a ty ho necháš splesnivieť. Pozri aký je zelený!“ Mávala predo mnou vrecúškom, ktoré bolo plné neforemnej hmoty.

Odkedy som chodila do školy, každý deň som na desiatu dostávala chlieb s maslom a tenkou vrstvou ríbezľového lekváru. Chlieb býval suchý, maslo z neho spravilo mazlavú hmotu. Rozžuté hrudy sa lepili na podnebie a rozožierali sliznicu. Lekváru bolo tak málo, že chlebu pridával podozrivú pachuť. Až vo štvrtom ročníku som si uvedomila, že desiatu jesť nemusím. Síce som bola chvíľu hladná, ale vždy som na hlad rýchlo zabudla. Zo začiatku som chleby vyhadzovala do koša v triede, ale upratovačky si to všimli a potom mi triedna vynadala. Tak som si chleby začala nechávať a po ceste domov som ich vyhodila. Niekedy sme však po škole chodili na ihrisko alebo ku Kristíne, a vtedy som na chlieb zabudla. A tak niekedy plesnivali v taške aj tri maslovo-ríbezľové hmoty naraz.

„Nenávidím –“ Ten chlieb, otca, ťa, seba, Kristínu? Nezáležalo na tom čo, hnev som nepúšťala ďaleko od tela. Mohla som jej vtedy povedať o všetkom.

Zahryzla som si do jazyka.

„A čo je toto?“ Mama vytiahla z tašky pokrčený papierik.

Svetlo sa roztrieštilo o biely povrch. Modré písmená sa hemžili pred očami, nevedela som ich rýchlo prečítať.

„Je to pravda?“ opýtala sa.

Vtedy sa zobudilo Ticho. Videla som ho vyliezať z papiera. Oslepujúco biele Ticho, z ktorého písmen krvácala modrá tekutina, rozpínalo sa po strop a z tade mi fúкло na zátylok. Malo na sebe iba modré znaky, triasli sa ako mamina ruka. Ticho sa o mňa zaprelo, ledva som sa stihla nadýchnuť.

„Nie.“

Otec odišiel.

Všetko nechal tak, zobral si len zásuvkový box zo stola. Kovová ruža, ktorá nad ním visela, zrazu nemala o čo cinkať. Ticho sa v tom kúte usídlilo. Bezradne sa mrvilo a dvíhalo k stropu zvírený prach.

Zásuvkový box mi chýbal. Keď som bola menšia, rozkladala som obsah zásuviek po stole. Mala som dovolené otvoriť iba jednu, v ktorej boli haraburdy. Ostatné mal otec starostlivo roztriedené: všetky možné druhy

bateriek, elektrické konektory, diódy, tranzistory, odpory, kondenzátory, integrované obvody, elektronické moduly, a zvyšok, ktorý nazýval *A proste veci, aj tak by si nevedela, čo sú zač.*

Keď sa nepozerala, zvykla som na stôl vyvrátiť vrecká – z nich sa rozkotúľali matice, ložiská a skrutky, ktoré som našla po vonku. Otvorila som správne zásuvky a prihodila ich tam. Zhrdzavené som si nechávala, takže si to nikdy nevšímol.

Dnes boli moje vrecká ťažké a už niekoľko dní štrngali.

Ticho sa ten zvuk páčil. Sedelo na stole a hompáľalo do rytmu nohami. Za ten krátky čas zmohutnelo a narástli mu veľké tupé zuby. Vyškieralo sa a škrípalo nimi – ako keď sa trie kov o kov. Keď som vyšla z izby, prenasledovalo štrnganie v mojich vreckách. Silno som pritískala bundu k telu, aby sa hýbala čo najmenej.

Nestačilo to. Ticho sa okolo mňa obšmietalo celú cestu do školy. Hltalo každé zavržďanie snehu pod mojimi topánkami, až som zreteľne počula, ako vločky rozrezávajú vzduch. V triede som si musela sadnúť k opustenej lavici, pretože Ticho sa inam nezместilo a odmietalo sa ma pustiť. Kristína na mňa hľadela z nášho miesta ale tvárila som sa, že o nej neviem. Nakoniec zazvonil zvonček a Kristína sa mi neprišla ospravedlniť. Nemohlo to byť tým, že by sa Ticha bála. Ona sa nebála ničoho.

Učiteľka nevedela, kto napísal papierik, preto vynadala celej triede. Nevedela som sa jej pozrieť do očí. Ticho zatiaľ chytalo žiarovky aby bzučali hlasnejšie. Cez prestávky mi stláčalo hlavu, až som počula jedine svoju búšiacu krv. Fúkalo mi do uší a na zátylok. Celé hodiny som sa triasla.

Cez obed som utiekla do rohu za telocvičňou. Sadla som si k nefunkčnej sprche a vytiahla som vrecúško s desiadou. Žmolila som ho medzi prstami. Lekvárový chlieb bol už niekoľko dní starý. Mama na desiady nejak zabudla a ja som ich zrazu chcela jesť. Otvorila som vrecúško a vložila si do úst malý zelený kúsok. Prilepila som si ho jazykom na ďasná. Zdalo sa mi, že chutil lepšie než obvykle. Škvrkalo mi v bruchu, ale chlieb som odložila. Keď sa zje, viac už nebude.

„S Kristínou už nikdy neprehovorím,“ povedala som Tichu. Z úst mi nevyšla ani para. Ticho mi na odpoveď zaškrípalo kovom o kov. Okrem končatín a zubov mu začalo rásť už aj oko. Nepozeralo sa na mňa.

Mama Ticho cítila tiež. Začala sa rozprávať s kvetinami na parapetoch. Či nepotrebujú viac vody, ako pekne vyrástli, že ona sa o ne postará.

Ticho jej na to škrípalo, že ju nikto nepotrebuje.

Mama kričala: „Ticho, hovorí na mňa práčka.“

Melódia z práčky oznámila, že doprala, ale Ticho škrípalo, že tie trička si otec už neoblečie.

Po nociach Ticho sedávalo bratovi na hrudi a smialo sa mu za to, že sa stále pocikáva. Potom brat plakal a mama nevedela, čo mu povedať.

Cez deň je Ticho so mnou. Všetci sa ho boja. Nikto ma nezdraví. Aj mama sa na mňa pozerá iba kútikom oka, akoby som bola nebezpečná. Akoby sa bála, čo ešte môžem povedať. Nehovorím nič, lebo Ticho mi vo vrecku stíska ruku a škrípe.

Po večeroch sa snažím, aby sa Ticho nerozliezlo po celom byte. Vždy, keď sa vrátim domov, je všade tma a Ticho strká prsty popod dvere do izieb. Privlastňuje si všetky zvuky. Škrabanie holých konárov o okno, bzučanie poloprázdnej chladničky, ťahavý zvuk pavúka, ktorý snuje ďalšiu sieť.

Snažím sa Ticho s jeho bruchom plným zvukov dotiahnuť do izby a zavrieť za nami dvere. Jeho brucho je už také veľké, že ho ledva zdvihnem na ramená. Kolená sa mi trasú. Zabuchnem dvere. Rýchlo sa stočím na zem, aby Ticho nevystrkovalo prsty. Otočí svoje oko k zavretému oknu a mňa zaľahne celým telom.

Počujem šepkanie omietky. Koberec jej odpovedá. Sneh kričí, kým padá a padá, a čaká na náraz. Ticho ma zvierá. Potrubie hundre o papieri. Prach sa trieska o steny. Krv búši, chce sa zachrániť.

Ticho spokojne trávi, o polnoci mu začne brucho škvŕkať: „*Ty si napísala ten papier. Všetci to vedia.*“

Ticho na mňa nabaľuje končatinu po končatine, kladie na mňa vrstvy svojej kože a vnútorností. Cítim na sebe jeho ťažké telo a vôbec nevládzem protirečiť. Sústredím sa na dýchanie. Nevieam, či je moje, alebo cudzie. Čakám na náraz.

Zobudil ma smiech. Taký hlasný, až prenikal cez steny aj vrstvy Ticha.

V byte bol stále tma, ale už nie taká neprístupná ako večer. Zmäkčoval ju pás svetla, ktorý sa tiahol od kuchynských dverí až k mojej izbe. Zotrela som zo seba ťažké nánosy, hýbala som sa pomaly, aby som spiacie Ticho nevyrušila. Nechala som sa pritiahnúť hlasmi do kuchyne.

Dvere som otvorila dokorán. Naša kuchyňa bola plná žien. Rozťahovali sa na stoličkách z rôznych miestností, sedeli po kuchynskej linke a na zemi. Brat sedel vyložený na chladničke, nohy mu hompáľali. Stôl bol posunutý čo najviac do stredu. Mama sa nadeň nahla, aby zahodila kartu. Babkina sestra potom vyložila trojicu a dve postupky.

„53 bodov.“

„Slabé,“ skonštatovala teta.

„Když si myslíš, že máš navíc, příhod.“ Babkina sestra ukázala na kôpku v strede stola – zatiaľ tam boli centy, tri české koruny a dva púčiky fialky.

„Čo ja? Ona nech sa zbaví problémov. Idem?“ Teta si potiahla kartu. Zamyslela sa, potom si odopla obe náušnice a prihodila ich na kôpku. „Sú od

Michala, “ vysvetlila.

Suseda uznanlivo prikývla.

„Ide na spodnú.“

„Nechaj moje plány.“

„Ona nevie ináč hrať.“

Babka zamávala rukou, mladšie ženy stíchli. Vyrožila na stôl vejár kariet a do kôpky prihodila vylisovaný list kyselky. „Zo starej záhrady. Už sa tam aj tak nevrátim. Tu máte!“

Potom sa otočila, akoby ma cítila za svojím chrbtom. Po prvýkrát za dlhý čas sa na mňa niekto pozeral priamo. Cez všetky nánosy Ticha. Tvár sa jej rozťahla do širokého úsmevu. „Alena! Chceš hrať tiež?“

Po kuchyni sa v ozvenách opakovalo moje meno, kým ma všetci pozdravili. Mamina kolegyňa, ktorá sedela na kuchynskej linke ma chytila za ruku a pritiahla k stolu. Ticho sa na mne chvelo. Babka ma chytila za druhú ruku a Ticho mi zabrnelo v kostiach.

„Čakaj! Sprav najprv kávu. Od teba je vždy najlepšia.“

„A vyber z chladničky likér. Je vo fľaši od sirupu, “ pridala sa teta. „Sama som ho robila. Dala som tam z toho tuzemáku, čo z neho mama odliala do koláču, a Salko. Ale teraz je lepší – všetky si musíte dať a povedať. Dala som tam tajnú prísadu.“

„Ale choď niekam s likérom. V chladničke je Becherovka. Alena, buď taká dobrá, “ povedala mama.

Dala som variť vodu.

„Tu máte, čajové vrecúško z dovolenky. Aj tak už bude chutiť inak.“

Vytiahla som becherovku aj fľašu od sirupu s podozrivo žltou tekutinou.

„Tu máte, list od dedka. Mám svoje vlastné slová.“

Rozdala som poháriky na alkohol.

„Orchidea a cyklámen. Priveľa na ne rozprávam.“

Vytiahla som hrnčeky a lyžičky.

„Mliečne zuby. Držia dávno prežitú bolesť.“

Nasypala som do každého hrnčeka kávu.

„Alena, je rad na tebe. Čo obetuješ?“

Ženy na mňa pozerali a čakali. Náhly nápor očí mi vybil z rúk lyžičku. Brat sa rozosmial, keď cinkala o podlahu. Ten zvuk ma posmelil. Siahla som do vrecka, odtlačila prsty Ticha a vytiahla mu zo zovretia maticu s dvomi skrútkami. Položila som ich na stôl.

Ženy čakali.

Namáhavo som vytlačila Ticho z pľúc až do končekov prstov. Vydýchla som: „Sú ťažké a hlasno štrngajú.“

Mama prikývla a podala mi karty. Potiahla som si a vyhodila srdcovú

dvojku. Pokračovalo sa v hre. Dokončila som kávy a rozdala som hrnčeky. Každé kolo som zahodila ďalšie matice, ložiská a skrutky. Pomaly vychádzalo slnko a na stole pribúdali veci. Noty pre klavír, náramok, pohľadnica, odznak, nálepka, ťažidlo na papier, čiernobiela fotka. Mama pridala pokrčený papierik. Potom sa pridávali slová. „Nenávidím.“ A potom vety. „Papierik napísala Kristína.“ Nakoniec spomienky. „Bolo ticho a preto som nevedela, čo je pravdivé.“ Všetko som ochotne darovala, kým mi vo vreckách už nemalo čo štrngat.

„Posledné kolo vážení. Ja fakt idem na spodnú,“ oznámila teta s úškrnom. Slnčné lúče sa už odrážali od kariet a odhaľovali naše unavené oči. „Musíte prihodiť to najlepšie, čo máte.“

Keď prišiel čas na mňa, postavila som sa. Vybrala som z chladničky ríbezľový lekvár a maslo. Ženy trpezlivo čakali, kým som si chystala chlieb. Na kraje som natrela maslo a poriadnu vrstvu lekváru. Rozložila som ich na taniere.

Spoločne sme raňajkovali. Chlieb bol suchý a lepil sa na podnebie. Jedine lekvár mu dodával sladkú chuť. Škvárkanie v bruchu ustalo.

Vyložila som ďalšiu postupku.

Na rad prišla mama.

„Ja mám spomienku. Pre Alenu.“ Zoradila si karty v rukách a zhlboka si vydýchla. „Keď si sa narodila, ešte úplne na začiatku, keď som ťa priniesla z nemocnice, vydržala si hore iba tri hodiny. Zvyšok dňa si prespala.“ Vyložila trojicu a postupku.

„Otec pri tebe vždy ležal. Pozeral sa na teba a ty si sa pozerala do stropu. Iba ste potichu ležali. Tri hodiny, kým si znova nezaspala.“

Vytiahla spodnú kartu, zahodila spálenú. Potom sa na mňa dlho pozerala a neuhla očami. Ja som sa nebála pozerat späť. Všetko Ticho, čo teraz ležalo na kôpke na stole, sme vyhodili. Na prstoch ostal lekvár a pod rukami konečne prázdno.

Patrícia Gabrišová

Žlna zelená patrí medzi datľovce

Deň prvý

Spoločenská hodnota vtákov

Jastrab lesný 40 0000,
škovránok poľný 5000,
orol stepný 70 000
žlna zelená 20 0000.

Starká dovarí rascovú polievku a naloží doplna, do hlbokého taniera s modrými kvietkami na okrajoch, diplomaticky sa snažím niečo namietnuť, nepočúva. Dnes mám tridsaťsedem rokov. V starkiných časoch by som bola starou dievkou. Jej zvráskavené telo pripomína plátno, ktoré sa kedysi ťažkopádne získavalo - spriadanie, česanie, namáčanie lanových vlasov, holé nohy pri potoku, aby bolo napokon cítiť každý buchnát, každé zatiahnutie krosnami, vlákna si medzi sebou šepkajú, ako si ju ktosi zatiahol do krovia a potom iný vzal k oltáru, lebo sa muselo, už mohutnú a nemotornú, brucho pred sebou tlačila ako ťažký amulet. Vytisla ich z nej deväť, zachytávala ich do koša, každé starostlivo očistila od potu, krv im ponechala ako dedičnú pečať, zakaždým v nej niečo puklo a každému to bolo jedno. Za chlapcov tisícku, za dievčatá úškrn, za dve tisícky odložiť si do truhly.

Nikto sa nepýtal, či ju netlačí posteľ, drevená a narýchlo zbitá, potiahnutá potom chlapa, ktorý sa sem-tam lenivo z krčmy dotrmácal. Aj posteľ je truhla. Cítiť záchvevy, v intervaloch zavzdychnúť. Tak sa mu páčila.

Moja mama bola tretím vajíčkom, v ktorom sa chvel ľudský žltok, vždy keď starký drevenou pästou buchol do stola, vždy keď jej odhrnul z tváre dorovna zastrihnutú ofinu. Neznášala pohľad na krv, zajace stiahnuté z kože, odľaklené slepačie hlavy, kačacie žalúdky v zhrdzavenom hrnci pre psa. Nútil ju prizerať sa, ako sa šklbú bezhlavé husi, posielal do chladničky do pivo, kým na vrchnej poličke svietila biela misa s holými zajačimi lebkami.

Zvykne si, volá sa to život, zvykla si, obrala mäso, črevá hodila do koša a olízala si suché pery.

Keď som bola vajíčkom ja, nazval ma odhodkom a mamu stíkol dočierna. Brucho jej pulzovalo priesvitnými vlásočnicami, som rieka, musela som plynúť. Vtedy som prvýkrát počula slovo pankhart. Nepoznala som ho, no predstavovala som si ho, že chutí spáleninou a vonia ako priškvarená panvica, ktorú vám nie je ľúto vyhodiť.

Keď som dovŕšila šestnásť, posmešným fiknutím nám ukázal chrbát. Starká s mamou osameli a zhlboka sa rozosmiali, rozťaté bránice vyrážali žľč. Napokon nám len prišli povedať, že si v lese vybral strom, do ktorého by sa dalo najlepšie zamotať. Keď ho zvesili, zdalo sa mi, že na sekundu pootvoril oči, nebránil sa. Stiahnuté boky sa na chvíľu uvoľnili.

Moja mama nemala lanové vlasy a otca som vraj nemala. Keď som sa naňho spýtala, odpovedala mi, že ma našla v orechovej škrupinke, pod lesným machom, v písmenku paradajkovej polievky. Verila som jej, lebo najlepší otcovia sú tí vymyslení a ja som si vymýšľala často. Raz to bol Dominik, inokedy Michal, Marek, Lukáš, Andrej, Kamilin ocko, učiteľ biológie, predavač v obchode, poštár.

Predstavujem si ho dodnes, má tvoje ruky, mierne vychýlený ukazovák, jeho hlas je tak trochu zachrípnutý, dáva si pozor na výslovnosť sykaviek, aby sa ma nedotkol, poťahuje nosom a rozpačito sa pri pohľade na mňa ospravedľuje.

Ak sa hanbí, zájde si rukou do vlasov, zastaví sa, neurčito zapozereá do steny.

Málokedy je smutný, pretože si prežil vzostup a pád civilizácie a už ho nič neprekvapí, len môj smútok.

Láskavo mi dohovára: Máš sa dnes veľmi rada alebo len trochu? Na stiahnutie pliec odpovedá, že spolu zasadíme avokádovník. Naučím to aj teba.

Vezmeš okrúhlu kôstku, mäkko vhlbiš do zeme, zašpiníš si nechty od hlíny a tak je to správne, každý deň sa zalievaš a v prípade dažďov ticho dôveruješ zemi. Môj otec je rozkonárený strom a listy padajú vždy na jeseň, tomu som sa naučila veriť a nič iné mi nezostane.

Píšem ti vždy o tretej, keď si starká lahne na staručký diván, dopije zalievajúcu kávu osladenú dvomi dávkami cukru, píšem ti v starom tričku alebo nahá, a ty o tom nevieš.

Poznala som raz dievča, ktoré sa bálo pekla. Napokon zistilo, že sa deti na dedine často strašili tým, že ich zavrú do kôlne, šopy alebo búdy, najmä keď neposlúchali, a ja som neposlúchala často, pekla som sa nebála a do šopy sa ísť nebojím.

V detstve som nosila domov divé mačky, túlavé psy, zajace, myši, vtáčiky so zranenou nôžkou. Zaliezla som s nimi do sena, rozložila pod seba nohy, nosila im vodu, nikomu nič nepovedala. Noc bola skúška, ak prežili, patrili sme k sebe. Napokon sa na ne vždy prišlo, rozdriapané kožušky, kôpka pierok, polámané nôžky, podľahnutie prirodzenému kolobehu. Postupne sa vytrácali a ja som to prijala.

Keď mi je príliš smutno, zjdem do lesa, máme ho pár minút od domu. Vyhybam sa zvieratám a aj ony mne. Nezabudli.

Píšem ti o tom, že zraniteľnosť treba zamiešať do chleba a krájať začerstva, o tom, že je krehká a ostrá ako list papiera, o ktorý sa porežeš. A potom si spomeniem, ako sme v zabudnutom pecni našli zdochnutú myš.

Deň pred tebou

Starká si s chuťou odhrýzne zo sýtočerveného hrozna, prenikavá vôňa ma takmer pridusí, vína vyprskne na stiahnutú bradu, zabrnká mi po nose. Mám práve trinásť a vidím v nej kamarátku, ktorá sa nevie ubrániť smiechu - uprostred svätej omše, počas slávnostného obeda, lebo pán učiteľ zakázali. Nedbá na možné tresty, jej smiech vyskočí komínom a rozprskne sa v tráve ako šťavnatá bobulka. Potom dospelým hlasom prehovorí, porodíš dievčatko a bude mať srnčie oči, po tebe.

Môj prvý frajer sa volal Ondrej a chodili sme spolu v druhej triede, v novembri napadlo veľa snehu a išli sme sa sánkovať za kopec, povedal mi, ak ma ľúbiš, budeš poslúchať na slovo, nič iné ma dovtedy a ani potom nenaučili.

Prikázal mi spustiť sa z vrchu dolu bruchom, z celej sily som to vpálila do najbližšieho stromu, zlomila si nohu, komplikovaná fraktúra a dva týždne v nemocnici, a vtedy som prvýkrát dostala od mamy a naučila som sa, že strach je mocnejší ako čokoľvek iné, aj takto končia veľké lásky.

Jano mal hrubé ruky a zo striech zhadzoval lastovičie hniezda, zbierala som ich zo zeme, boli zo slín, slamy, trávy a peria a zakaždým vo mne niečo prasklo, Jano teraz v zime postáva na námestí a lastovičky odlietajú do teplých krajín.

Deň po tebe

Moje telo ťa prijalo týždeň po týždni, po roku prišla jeseň a na jeseň padajú listy a mne už nič nezostalo, pretože si si v lese vybral strom, do ktorého sa chceš zamotať.

Rozhodla som sa porodiť tvoje dieťa, boľavejú prsia, všetky rany na tele treba potrieť soľou, v lekárskej správe čítam infecunditas, zaznie vo mne gregoriánsky chorál. Moje brucho je splasnutý koráb, nohy tichý Otčenáš. Spoločenská hodnota vtákov je úzko merateľná veličina a my už nechceme myslieť na trepotajúce sa telíčko, guče zlepených pierok, ktoré mi zostávajú v hrdle.

Starká vždy hovorievala, že na rascovú polievku treba plný hrniec vody, drobné zrníčka rasce, soľ a veľa plaču. Miešam, neplačem. Aj ty si, môj milý, chcel dievčatko, za štrbavý úsmev ti odložím tisíčku do truhly, aj truhla je narýchlo zbitá posteľ, kam sa dotrmáčaš. V lese nájdem pod stromom žlnu zelenú, z hrdla vyťahujem páperie, z bosých nôh si vyčesem ľan, práve sa vo mne zachvel ľudský žltok, dob, dob, dob.

Ak prežijem, budeme si patriť.

Trochu iná hviezda

Star. To je moje meno. Znamená hviezda. Dala mi ho mama. Super premotivovaná mama, ktorá musí byť vždy dokonalá. Otec rozmýšľal nad iným. Ale ako ho poznám, bol by mi schopný dať meno po nejakej rockovej skupine. Alebo po jeho oblúbenej animovanej postavičke. Nevieť si predstaviť, že by som sa mala volať Tom alebo Jerry. Pre mňa znamená moje meno: Si ako ostatní. Všetky hviezdy sú rovnaké. Rovnako žiaria a aj rovnako vyhasnú. Lenže ja nie som hviezda, som iná od ostatných.

Vo svete existuje veľa zlého a každý deň sa s tým zlom stretávam. Či už je to ničenie prírody, alebo urážanie môjho kamaráta so svojou, podľa mňa, výnimočnou vlastnosťou, aj keď podľa neho prekliatím. Ľudia okolo mňa sú rovnakí, hlavne v mojej triede. Iných tam nikdy neprijali ani neprijmú. Babu so zelenými vlasmi, ktoré symbolizujú krásu lesných stromov, s obnoseným oblečením zo sekáča a rukami pokreslenými šialenými obrázkami. Podľa jej najlepšieho kamaráta s najlepším srdiečkom pod slnkom a nesmierne divokou povahou.

Škola, je pre mňa väzenie. Väzenie s kritikou učiteľov, šikanou zo strany spolužiakov a hlavne s veľkým nepochopením. Ale nie som tam sama. Je tu so mnou môj kamoš Leo. Poznáme sa už od detstva. On je môj najbližší človek na svete. Je smutné povedať, že najbližším človekom vám je kamarát a nie premotivovaná matka alebo hipisácky otec. Leo sa mi zveril, keď sme mali 10. Ležali sme vtedy v lese na deke. Ak mám byť úprimná, bola som ešte malé, pobláznené dievča, zalúbené až po uši. Myslela som si, že mi vyzná svoje city a bude to ako v tých telenovelách, na ktoré ma mama nútila sa pozeráť. Ale toto bolo krajšie ako romantické city. Vedela som, že mi nanajvýš dôveruje. Leo má autizmus. Nevie sa správať v spoločnosti a častokrát vybuchuje, niekedy to vedie až k agresivite. Jeho diagnózu som nikdy neodsudzovala, brala som ju skôr ako dôležitú súčasť nášho kamarátstva.

Aj dnes idem do väzenia, čiže do školy. Cestou ma sprevádza Leo. Prechádzame cez miestny les. Samozrejme, musím ako obyčajne vyzbierať všetky odpadky, lebo to by som nebola ja. „Star, zasa budeme meškať, „ zavrčí Leo. „Prečo by sme sa mali ponáhľať kvôli urážkam? A vlastne aj učitelia meškajú, mali by chodiť predsa načas. Večne sa vyhovávajú na opravovanie písomiek! Leo, ver mi, nič neopravujú! Len sa tam zabávajú a každú chvíľu oslavujú niekoho narodeniny. Učitelia majú viac sviatkov než

deti. Mimochodom, učka z dejepisu mi dlži písomku viac ako 2 týždne!““Teda Star, ty a hnevať sa kvôli písomke?“ „Nemôžem za to, ja tu učiteľku tak neznášam!“

„Myslím, že si dala jasne najavo, prečo ju nemáš rada. Rozvešala si plagáty o kožušinových výrobkoch po celej škole! A do stredu si dala jej veľkú fotku, ako je oblečená v tigrom kabáte. Nikdy nezabudnem, čo bolo na ňom napísané: „Neberme si príklad z ľudí, ako je učiteľka Lensenová. Je čistý príklad ľudskej bezočivosti voči zvieratám.“ „Leo, to vôbec nebola sranda! Skoro ma vylúčili zo školy!“

Do tried prichádzame pomerne neskoro. Nájdem si rozobratú stoličku. Spolužiaci sa na tom dobre bavia. „Japonský štýl sedenia. Ďakujem, uškrniem sa.“ „Ona je fakt šibnutá! Pozrite sa, len sa smeje. Však čo iné vie milovníčka stromov.“ Rehot spolužiakov preruší príchod učiteľky do triedy. Modlím sa, aby neokomentovala môj včerajší výstup v lese. Po niekoľkých minútach pozrie na mňa. „Čo to malo včera znamenať?! Mohla si zomrieť! Pri pílení lesa sa pripútať reťazou o strom! A to nie je všetko. Na tvojom mieste by som sa veľmi hanbila. Tvoja mama je starostka. Robíš jej hanbu!“ Slová o mojej mame ma zabolia. Zhlboka sa nadýchnem. Na jazyk sa mi derú slová doplnené nadávkami. Ale na svoju obranu vyberiem iba slová. „Prečo to musíte pred všetkými rozoberať? Nemyslíte si, že mi ubližovali už dosť!“ Učiteľia sa snažia byť dôležití nehladiac na to, ako tým žiak trpí. Zvyšok hodiny sa mi ujde od učiteľky pár nepriemných pohľadov. Cez prestávku ku mne príde spolužiačka. Hmmm, som zvedavá čo teraz na mňa vytiahne. „Pozri, čo mám na sebe? Maskaru z Dm a iné kvalitné šminky. Asi sa pýtaš, prečo sú kvalitné? Odpoveď ťa bude určite pekne bolieť. Moje najdrahšie šminky boli testované na zvieratách.“ „Daj mi pokoj! Lebo...“ Než stihnem dopovedať, už mám rozliaty ružový lak po celej lavici. So slzami na krajíčku utekám za Leom. Sedí nervózne v triede a rýpe do lavice. „Ja mám ružový lak a ty?“ „Nadávky na moju osobnosť, „ zavrčí. Nenápadne zoberiem fixku a na lavicu napíšem svoje meno so srdiečkom. Prekvapene na mňa pozrie. „Čo tebe nenapadne, „ zamrmle a pokračuje ďalej vo svojej činnosti. Ďalšiu hodinu máme biológiu. Milujem túto hodinu. Keby sa nevyučovala, ani by som nechodila do školy. Učiteľka dnešnú hodinu obohatí rozprávaním o kráse pralesov. Samozrejme, nezabudne nás všetkých pozvať do ekologického krúžku, ktorý organizuje raz týždenne. Jeho členovia sme len ja a Leo, niekedy nejaké decká, ktoré sa doma strašne nudia. No po čase zistia, že na ekologickom krúžku sa budú nudiť ešte viac, tak to po dvoch razoch vzdajú.

Poobede sme sa konečne dostali z väzenia na slobodu. „Leo, prosím!“ Prosíkam ho, aby mi išiel pomôcť s písaním ďalších vlogov. „Mala by si sa

učiť. Prepadáš už z 3 predmetov. Mám strach o tvoju budúcnosť.“ „Po prvé, na matiku som jelito, nemám vyvinutú logiku.“ „Každý človek má vyvinutú logiku len ju musí vedieť používať.“ „Po druhé, učiteľka z dejepisu si na mňa zasadla.“ „Nečudujem sa, keď o nej po celej škole lepíš plagáty.“ „Po tretie, francúzština... Kto sa bude učiť ďalší cudzí jazyk?!“ „Ako vidím, na toto máš najkratšie vysvetlenie. „ Doma skontrolujem, či tam nie je mama. Nemá rada Lea. Hovorí mi, aby som sa s čudákmi nestretávala. Do večera píšeme vlogy. Pozriem sa do okna. Vidím mamu, ako sa snaží dostať do vchodu, ale alkohol jej to zatiaľ nedovolí. „Leo, musíš ísť! Choď zadným vchodom.“ „Ok, som zvyknutý.“ Zamknem za ním vchod a idem k mame. „Oco nepísal?“ opýtam sa opatrne. „Daj mi pokoj s tvojím fotrom! Ste obaja sprostí hipisáci! Svet vás neznáša! Si vôbec moja dcéra?! Tá tvoja príroda, každý ti na ňu môže...“ „Alkohol nič nerieši!“ skriknem. Hlavu mi naplňa ľútosť a samá trpkosť. Cítim, ako mi stekajú horúce slzy po lícach. Po maminých ďalších slovách budú ako vodopád. „Nerev! Nikto tu na teba nie je zvedavý!“ Pri týchto slovách sa mi ujde aj facka. Nevieť čo bolí viac, či jej zraňujúce slová, alebo facka. Ale viem, kam musím ísť. Na miesto, ktoré môžem nazývať druhým domovom. Ani si neoblečiem bundu, utekám rovno k Leovi. Pri dverách ma privíta jeho mama: „Star, čo ty tu tak neskoro robíš? „ „Teta ja...“ Svoje slová nedokončím, rovno sa jej hodím do náruče. Leova mama je nesmierne empatická osoba, vždy ma príjme s otvorenou náručou. Vždy mi bola druhou, ale pravou mamou. Prijímam jej syna takého, aký je a navždy budem jeho najlepšou kamoškou. Pre nich nie som iba obyčajná hviezda, ale kométa, ktorá k ním hocikedy priletí. Kométa, ktorá im bude stále nosiť lásku zo svojho veľkého srdca.

Dátum spotreby

„Dobrý deň, prosím vás, kde nájdem pána Hansena? Moje meno je Larson Kort, bol som prijatý ako nový poradca pre Tajný inštitút vnútorného inžinierstva, “ hrdo som sa ohlásil pondelok 8:00 hod., presne tak ako som mal uvedené v informačnom emaily Ministerstva vnútra.

„K výťahom a na 43tie poschodie, tam vás už bude čakať pán Hansen. Tu je vaša ID karta, vaše heslo je druhá mocnina čísla 35, prosím toto heslo používajte pri prechodoch a vo výťahu. Prajem vám úspešný začiatok v TIVI.“

Vzal som si svoju ID kartu a vykročil som zo vstupnej lobby k výťahom ako ma navigovala chladná pani za pultom.

„Čo? TIVI? Druhá mocnina čísla 35? Pane bože, kam som sa to dostal?“ pýtal som sa sám seba kráčajúc k výťahu. Hneď ako som priložil ID kartu k výťahovému panelu systém vypýtal moje heslo. 1225 som natukal s obavou, či moje matematické znalosti vôbec siahajú na to, aby som si privolał výťah. Našťastie postačovali a ja som sa kozmickou rýchlosťou vyviezol na 43tie poschodie. V zrkadle som si ešte rýchlo zapravil košeľu, zapol sako a prehrabol si spotenú ofinu. Prvý dojem je najdôležitejší a pán Hansen si naň určite potrpí, veď je to šéf Tajného inštitútu vnútorného inžinierstva.

„Pre boha, môžem byť tak blbý?“ skríkol sám na seba. TIVI, rovná sa Tajný inštitút vnútorného inžinierstva. Jedno šťastie, že mi to docvaklo skôr ako som sa niekoho opýtal čo je TIVI. To by som sa tu ukázal ako zdatný nováčik.

Výťah zastavil a pomaly sa otvorili dvere do dlhej presklenej chodby osvetlenej modrým LED svetlom. Na konci presklenej chodby, alebo skôr tunela, stál vysoký chlap, ktorý na mňa jemne kývol rukou.

„To bude pán Hansen, “ pošepkal som si sám pre seba a vydal som sa mu naproti. Čím som mu bol bližšie, tým viac som cítil ako mi búši srdce. V takýchto situáciách som sa vždy upokojoval vetou, že vždy je lepšie keď bije rýchlejšie ako vôbec.

„Dobrý deň pán Hansen, moje meno je... .“

„Ja viem kto si, sám som si ťa vybral, “ skočil mi do reči pán Hansen.

„Poď za mnou, ukážem ti, kde budeš sedieť, “ zašomral pán Hansen s kamennou tvárou. Na konci tunela boli sklenené dvojkrídlové dvere, samozrejme na kód, ten natukal pán Hansen. On mal určite niečo zložitejšie ako mocnina čísla 35.

Po minúte s pánom Hansenom som vedel, že nemám počúvať moju milovanú Kristu, keď mi tvrdila, že oblek je to najlepšie, čo si môžem obliecť prvý deň v TIVI. Pán Hansen nemal na sebe oblek, čo som videl už z ďaleka. Pán Hansen mal oblečenú čiernu teplákovú súpravu a oldschoolové biele

tenisky. Myslím, že Reebok. Tie som si všimol ako prvé, mal ich aj môj dedo, keď som bol malý. Pán Hansen mal určite niečo po 50tke no jedno sa mu musí nechať, mal štýl. Okrem štýlu tak isto rešpekt, ktorý vo mne vzbudil už na dialku od výťahu.

„Tu je tvoj stôl, monitory a počítač dostaneš neskôr, prvé týždne budeš sedieť pri mne, kým ti ukážem čo a ako,“ z reči a výrazu pána Hansena som nevedel vydedukovať, či je nahnevany, alebo ho len nezaujímam. To, žeby tento štýl prejavu bol dôsledok jeho stresu som vylúčil hneď keď som ho videl. Jediný kto mal stres som bol ja, čo som určite dobre neskrýval, k čomu mi dopomáhala spotené čelo a mokrá ofina.

„Toto je hlavná výskumná miestnosť nášho oddelenia - Sledovanie dátumov spotreby v TIVI. Tu budeme spolu tráviť 99% času. Prosím zatiaľ sa ničoho nedotýkaj, kým ti na to nedám pokyn,“ inštruoval ma pán Hansen.

Hlavná výskumná miestnosť bola väčšia ako náš terajší byt s Kristou. Niet sa čo diviť, aj v telke dávali, že Ministerstvo vnútra, ako zriaďovateľ, investovalo nemalé peniaze na vývoj TIVI a očividne to neobišlo ani naše oddelenie. Steny hlavnej miestnosti boli posiate nadrozmernými LCD obrazovkami, na ktorých sa nonstop premietali nejakí ľudia. Doma, v škole, v parku, v lietadle, obchode, telocvični, aute, pri mori, na lodi, no jednoducho všade. Vždy nejaké dvojice.

„Vidíš tie farebné rámy? Tie ohraničujú LCD obrazovky. V každej farbe sledujeme iný druh vzťahov – partnerské vzťahy, vzťahy rodič a deti, vzťahy priateľov, súrodenecké vzťahy, vzťahy medzi kolegami a tak ďalej, veď uvidíš ako to tu funguje,“ vysvetľoval ďalej pán Hansen.

„Rozumiem, no čo znamenajú tie dátumy v hornom pravom rohu každej obrazovky?“ opýtal som sa zmätene.

„To sú dátumy spotreby. Každému vzťahu v tomto štáte udeľujeme na základe jednotlivých vlastností a charakterových črt sledovaných osôb dátum spotreby toho ktorého vzťahu,“ oboznamoval ma pán Hansen.

„A ako viete určiť, že napríklad títo dvaja majú dátum spotreby vzťahu 12.12.2029?“ ukázal som prstom na jednu z LCD obrazoviek.

„Určite vieš, že každý z nás sme nejaký typ osobnosti, každý sa nejakým spôsobom prejavujeme, máme iné hodnoty, charakter, inak postavené ego a podobne. A to, a samozrejme ešte veľa ostatných atribútov, vstupujú vždy do prvotného výpočtu dátumu spotreby. V úvode sme tieto dátumy vypočítavali ručne, no postupom času sme vedeli vytvoriť také algoritmy, ktoré nám už dnes automaticky uvedú dátumy spotreby. Pri všetkých vzťahoch.“

„Jaaaaaj,“ nestíhal som sa diviť všetkému čo na mňa pán Hansen chrlil.

„Pred tým ako vzniklo TIVI, kedy si ty ešte behal s plienkou po dvore, Ministerstvo vnútra nebolo tým ministerstvom ako ho poznáš dnes. Pred viacerými rokmi to bolo ministerstvo, ktoré malo vo svojej kompetencii

správu a plnenie viacerých úloh a činností týkajúcich sa najmä **vnútornej bezpečnosti štátu**. No 12 rokov dozadu celé ministerstvo, spolu s ostatnými, padlo. Prišla nová garnitúra, ktorá sa v rámci Ministerstva vnútra zamerala nie na bezpečnosť štátu ale na bezpečnosť vnútra štátu, jeho najhlavnejšej esencie, nás ľudí, “ pomaly spomínal pán Hansen na všetky detaily vzniku TIVI.

„Ahá, rozumiem tomu správne, že náš štát má v pláne, pri budovaní silného a prosperujúceho štátu, začať od piky, od nás, a teda keď budú v štáte silné, fungujúce a dlhotrvajúce vzťahy, vtedy bude aj štát položený na pevných pilieroch?“ opýtal som sa zvedavo pána Hansena a pozrel naňho s nádejou, že hovorím správne.

„Larson ty si snáď múdrejší ako vyzeráš. Presne tak, máš pravdu, “ pochválil má pán Hansen i keď svojským spôsobom.

„A čo sa stane so vzťahmi, ktorým uplynie dátum spotreby?“ zvedavo som podával ďalšiu otázku.

„Tak my v TIVI hlavne vždy robíme všetko preto, aby sa dátum spotreby vzťahu dokázal predĺžiť, prípadne úplne vynulovať. No to sa neudeje len tak bez ničoho. Všetko závisí od snahy a konania osôb v tom ktorom vzťahu. Vieš Larsen, to máš ako s mliekom, keď s ním nič dlho nerobíš, jedného dňa ti skysne. A tak to je aj s každým vzťahom, ak nič nerobíš preto, aby to fungovalo, len si a len čakáš čo sa stane, alebo čo spraví ten druhý, príde raz deň spotreby a ten vzťah, tak ako to mlieko, skysne, “ edukoval ma pán Hansen.

„A čo majú tí ľudia robiť, aby sa im dátum spotreby vynuloval? Alebo predĺžil?“

„Komunikovať Larsen, ko – mu – ni – ko -vať! Ministerstvo vnútra mi stále pretláča názor, že najhlavnejším aspektom, ktorý predlži, alebo teda vynuluje dátum spotreby, je rešpektovanie sa vo vzťahu, akomkoľvek. To je síce fajn, no ja som toho názoru, že tou hlavnou ingredienciou je komunikácia. Napríklad aj my dvaja, môžeme sa rešpektovať najviac ako len vieme, no ak nebudeme medzi sebou na rovinu komunikovať, rešpekt nás nezachráni. Mám to už rokmi overené. Ticho vyvoláva vždy len väčšie ticho. No k tomuto mám už pripravenú štatistiku, budúci týždeň idem na koberček na Ministerstvo vnútra a tentokrát už neodídem skôr ako presadím svoje, “ bojovne poznamenal pán Hansen a otočil sa na otočnom kresle za počítačom o 360 stupňov.

„A aby som ti postupne odpovedal na tvoju otázku. Teda, ak my na našom oddelení vidíme snahu dvoch ľudí budovať ich vzťah a je jasné, že sa niekam posúvajú, vedia meniť svoje názory na úkor spoločného fungovania, neskľučuje ich len vlastné ego, tak nám systém navrhne posun dátumu spotreby ich vzťahu. Ak po čase pri takomto vzťahu vidíme, že sa opäť blíži

dátum spotreby a systém nám opätovne vyhodnotí, že aj napriek ich snahe, toto snaženie neprineslo želané ovocie a nevybudovali pevný vzťah s víziou do budúcnosti, sú títo ľudia vhodnými adeptami na osobnú konzultáciu. TIVI ich pozve na Oddelenie poslednej šance, kde im vyškolené pracovníčky ukážu na čom im vzťah zlyháva. Následne dostanú skúšobnú dobu 30 dní. Ak do tejto doby nenastane zmena, náš systém vyhodnotí vzťah po dátume spotreby, vzťah sa ukončuje a každý sa vydáva vlastnou cestou.“

„Ako to je možné? Nikdy som nepočul, žeby bol niekto na pohovore v TIVI.“

„Pre boha Larson, tajný, Tajný inštitút vnútorného inžinierstva, chápeš? Tajný!“ odpovedal mi pán Hansen a jednou rukou sa chytil za čelo.

„Jaaaaaj, takže oni musia o tom celom mlčať, rozumiem. No keď hovoríte, že po dátume spotreby sa vzťah ukončuje a každý sa vydáva vlastnou cestou, ako TIVI donúti ľudí sa rozísť, alebo teda všeobecne pri vzťahoch, sa už ďalej nestretávať a nemať spolu kontakt?“ opýtal som sa pána Hansena a v hlave sa mi neprestávali množiť ďalšie a ďalšie otázky.

„V podstate nemáme ako donútiť ľudí definitívne ukončiť ich vzťah, no skúsenosti mám také, že 95% ľudí po pohovore v TIVI a skúšobnej dobe vzťah ukončí. Teda tie vzťahy, ktorým pohovor v TIVI nepomôže, čo je len 3% zo všetkých pohovorov na oddelení Poslednej šance,“ pýšil sa pán Hansen.

Blížil sa obed a skromne som dúfal, že aj pán Hansen pociťuje škrkanie v žalúdku. Asi o 10 minút na to mi oznámil, aby som sa najedol, no nezabudol výrazne zdôrazniť, že ak ma uvidí niekedy jesť v hlavnej výskumnej miestnosti, nezaváha a zlomí mi obe ruky. Táto predstava mi stačila na to, aby som sa najedol v chill zóne o poschodie vyššie. Posadil som sa do tuli vaku a zo sklenenej nádoby som si vybral sendvič pripravený od mojej Kristy.

Ako som tak sedel a prežúval, celú dobu som premýšľal nad všetkým čo mi vravel pán Hansen a hneď som si to premietal na môj vzťah s Kristou. Sme spolu už 12 rokov a nedá sa povedať, žeby sme napredovali. V hlave sa mi vynárali otázky, či nám chýba rešpekt alebo komunikácia. Vždy keď sa s Kristou pohádame, čo bolo posledné mesiace častejšie ako by ktokoľvek chcel, vždy mi povie, že už nie som taký ako na začiatku a ja nemám odvahu jej kontrovať, aby som jej povedal, že ani ona už nie je tá bezstarostná študentka, ktorá ma zbalila v bare nato, že dokáže vypíť liter piva na ex. Možno keby som viac komunikoval. Prehltol som posledný kúsok sendviču. Možno mi poradí pán Hansen.

Pozrel som na hodinky a zistil, že obedná prestávka mi skončila pred tromi minútami. Rýchlo som si pobalil všetky veci, vyskočil z tuli vaku a utekal do hlavnej výskumnej miestnosti. Tam už sedel pán Hansen zapriahnutý do svojej agendy.

„Ospravedlňujem sa pán Hansen, trochu meškám,“ zašomral som tichšie, dúfajúc, že pán Hansen opomenie komentovať môj neskorý príchod.

„Čo bol suchý obed? Nešiel ti dole krkom?“ vtipkoval pán Hansen.

„Suchý nie, len málo, tak som si ho vychutnával.“

„Krista nevie, aké porcie ti nabaliť?“ pýtal sa pán Hansen a pritom nepretržite klepal do klávesnice.

„Väčšinou vie, ale dnes asi pozabudla naložiť viac,“ hanblivo som sa pousmial.

„Ale počkať?! Odkiaľ viete ako sa volá moja priateľka, nikdy som vám o nej nehovoril a vlastne ani vôbec o tom, že nejakú priateľku mám,“ ostal som prekvapený a sledoval reakciu pána Hansena.

Pán Hansen sa zamrivil vo svojej stoličke, ďalej tľkol prstami do klávesnice a hneď mi odpovedal:

„Larson, ty dutá hlava, jasné, že si mi o Kriste hovoril. Ako si šiel na obed, povedal si mi, že Krista robí tie najlepšie sendviče. Vidíš, taký si nervózny, že ani nevieš, kedy hovoríš o svojej frajerke,“ snažil sa situáciu zatutlať pán Larson.

„Možno som nervózny, ale určite viem, že dnes som na tomto pracovisku moju Kristu nespomenul. Keby ju spomínam v súvislosti s obedom, pochválím ju keby navarila sviečkovú a nie zlepila dokopy sendvič. A o tom, že mám na obed sendvič, som vám tak isto nevravel,“ presviedčal som pána Hansena so stopercentnou istotou, pretože tú som aj mal.

„Aaaach,“ povzdychol si pán Hansen. „Asi ti nemá zmysel ďalej klamať, si bystrý chlapec Larson, teda minimálne všímavý.“

Stál som v strede hlavnej výskumnej miestnosti a stále som nerozumel, kde vedie táto debata. Jediné čo ma upokojovalo bol fakt, že som mal pravdu a pán Hansen má očividne v niečom zavádzal.

Pán Hansen pokračoval: „Vezmi si prosím do ruky ten ovládač zo stola a stlač na ňom tlačidlo G14.“

Samozrejme som ho počúvol a urobil čo mi kázal. Keď som stlačil tlačidlo G14, rozsvietila sa LCD obrazovka v ľavom hornom rohu miestnosti. Neveril som vlastným očiam.

„Čo to má znamenať? Veď to je Krista a náš byt! Čo sa to tu sakra deje?!“ môj tón hlasu sa stupňoval, i keď som to nerobil vedome.

„Na túto pozíciu som si ťa nevybral náhodne Larson. Úprimne, hádam si si nemyslel, že práve ty si ten správny adept pracovať v našom Tajnom inštitúte vnútorného inžinierstva a vlastne na hocikakom tajnom inštitúte. Prosím neuraz sa za to, ale nie si na to vhodný typ, tak ako by som ja nemohol robiť napríklad požiarnika. Uhorel by som pri prvom požiari,“ vtipkovanie si pán Hansen neodpustil ani teraz.

„Tak a prečo som tu?“ opýtal som sa nesmelo.

„Ako dlho si s Kristou? 12 rokov že?“ pritakal som pánovi Hansenovi.

„Presne pred 12 rokmi vznikol aj TIVI, ak si dobre pamätáš. Ty a Krista ste

boli môj prvý vzťah, pri ktorom som mal za úlohu sledovať dátum spotreby. Vidiš váš dátum spotreby na obrazovke?“ prstom pán Hansen ukázal na LCD obrazovku. Svietil na nej dátum 10.5.2026.

„Dnes je 11.12.2025, “ zahlásil som jemným hlasom a prestrašeným pohľadom na LCD obrazovku.

„Vieš Larson, poznám ťa lepšie ako kohokoľvek z týchto ľudí na všetkých obrazovkách. Prvé roky ste práve vy dvaja s Kristou boli pre mňa vzorom, pracovným, ako by som chcel nastaviť algoritmus aj pre iné vzťahy pri určovaní dátumu spotreby. Karta sa ale obrátila!“ pán Hansen jemne zvyšoval tón hlasu.

„Posledné tri roky ste to najhoršie, na čo sa musím pozerieť! Keby nie som za to platený, ver mi, že už najmenej dva roky nesledujem ani sekundu vášho vzťahu. Váš dátum spotreby sa mení ako jarné počasie. Pre boha Larson, čo sa vám dvom porobilo?!“ pýtal sa zdesene a tiež sklamane pán Hansen.

Touto otázkou mi pán Hansen šliapol na moje kurie oko. Dlho som sa zamýšľal, čo sa mne a Kriste stalo, že sme tam kde sme a teda tam, kde sme ani jeden byť nechceli. Skormútený som si sadol do kresla vedľa pána Hansena dúfajúc, že v čo najkratšom čase spracujem pre mňa dve nepotešujúce správy a to, že môj vzťah s Kristou bolo to najhoršie čo v TIVI videli a za druhé, nebol som prijatý preto, že som v niečom dobrý a ani výnimočný.

„Ja neviem pán Hansen, “ pokrčil som ramenami a pozrel sa na mierne rozčarovaného pána Hansena.

„Ale Larson! Prosím ťa! Nehovor mi, že nevieš. Toto som tu už počul milión krát. Ak mi niekto povie, že nevie, nie je to pravda. Pravda je vždy taká, že to vždy veľmi dobre vie, len sa to bojí povedať nahlas! Takže vrav, beztak veľa možností ti už neostáva, videl si ten váš dátum spotreby, “ tlačil na mňa pán Hansen.

„Krista je iná. Zmenila sa a ja už ani neviem, čo máme spoločné. Veď ani rozprávať sa nemáme spolu o čom.“

„A pýtal si sa Kristi, či si sa zmenil aj ty? Vieš Larson, každý sa vyvíjame a hádam si nemyslíš, že ty si ten istý chlapec ako pred 12timi alebo 10timi rokmi a myslím, že ním ani nechceš byť. Za tie roky som si všimol jednu vec, ľudia zabúdajú, žeby sa mali ľúbiť takí akými sa stali, nie takí akými boli. A na tomto vyhorí väčšina ľudí, ktorých tu sledujem. A je jedno, či ide o partnerov, rodičov a deti, priateľov, kolegov. Zahľadia sa do niekoho, kto bohužiaľ o 5, 10 alebo 15 rokov už neexistuje, lebo logicky sa niekam posunul, dospel, vypracoval sa, zmúdrel a podobne.“

„Kristi sa nepýtam na nič, ani na to aký mala deň, kdeže ešte na to, čo si myslíš o našom vzťahu alebo o mne. A aj viem prečo. Bojím sa, že mi povie to isté, čo si myslím ja o nej, že už nie som taký aký som bol. A to už ani jeden z nás nevráti späť.“

„Nevráti, no obaja máte možnosť spoločne navariť to najkrajšie puto aké si vieš predstaviť. No najprv si položte základnú otázku, či to naozaj chcete. Ja by som to riskol, i keď čo vás sledujem, Krista moc toho nenavará, ale ty jej určite pomôžeš, že?“ zavtipkoval pán Hansen na odľahčenie situácie.

„Navariť? Čo tým myslíte?“

„To je taká moja interná terminológia, to navrhujem vždy pri vzťahoch, ktoré sú na rozpadnutie, no svieti im ešte iskra nádeje. S Kristou ste doteraz spoločne navarili len takú instantnú polievku. Jednoduchá príprava, rýchlo hotová, zasýti, no nechceš ju jesť každý deň. Musíte navariť niečo poriadne! Sýte! A hlavne to, čo vám obom chutí. Môžem ti povedať základné ingrediencie tohto receptu, chceš?“

„Každý deň viem, že s Kristou chcem byť a ak je pravda, že stačí spoločne navariť, tak sem s tým receptom! Som samé ucho pán Hansen, “ do ruky som vzal pero a papier a netrpezlivo čakal, čo mi pán Hansen nadiktuje.

Pán Hansen si v stoličke preložil nohu cez nohu a začal diktovať:

„Komunikácia, dôvera, rešpekt, otvorenosť, spolupráca, vernosť, cit, vášeň...“, “ pán Hansen začal diktovať tak rýchlo, že som nestíhal písať jednu ingredienciu za druhou.

„To je základ, ako si to dokoreníte je už len na vás, “ pousmial sa na mňa pán Hansen a odpil si zo šálky s kávou.

„Do tohto receptu vkladám všetku moju nádej pán Hansen!“ cítil som ako mi stúpa adrenalín v tele a s ním aj moja nádej.

„A teraz Larson, utekaj domov a s Kristou navarte najlepší recept. Ja tu ešte ostanem, budem vás predsa sledovať, som na vás zvedavý.“ smial sa pán Hansen popod fúz.

Svoje veci spolu s receptom som zhrabol zo stola, nahádzal do svojej tašky a vzal nohy na plecia. Čaká ma dlhý večer. Krista určite ocení recept ako z michelinskej reštaurácie.

Štvrté poschodie bez výťahu

A čo, že má na pravom rukáve flak od oleja. Aj tak mám svoje modré tričko rád. Nenosím ho už do školy, len keď idem otcovi pomáhať do garáže, k nemu už len montérky a...

„Joj! Pán elektrikár, jak dobre, že ste tu! Mi poistky už vyhodilo dva razy tento týždeň!“

Mám devätnásť.

Nie som elektrikár.

„Prepáčte, ja...“ vyhováram sa, no staršia pani vo fialovo-zelenej zástere a ružových plyšových papučkách sa nedá prerušiť. Predsa len, pani Javorská je veľmi svojrázna osoba. Čo osoba – osobnosť celej bytovky na Okružnej ulici. Vchod číslo tri, tretie poschodie, dvere napravo.

„Žiadne výhovorky, že nemáte čas! Jasné, ako minule. Vraj máte iných zákazníkov, a čo ja? Zavolám vášmu šéfovi a potom sa uvidí, kto nemá čas...“

Žiadneho šéfa nemám, no aj tak ma to mierne znepokojí. Nehce sa mi zisťovať, komu by zavolala a ešte mojou vinou príde nejaký neborák o prácu. Očividne si všimne môj prestrašený výraz a zjemní tón hlasu.

„Podte, veď vám spravím kávu a vy sa mi na to zatiaľ pozriete.“

Úniková cesta neexistuje. Som zaseknutý na treťom poschodí so susedou v ružových papučkách. Poslušne vchádzam do skromne zariadeného bytu nasiaknutého silnou voňavkou a mačkami. Ktovie, kde sú.

„No, “ začne rázne a ja sa snažím hlbšie zaboriť do kresla potiahnutého bordovou látkou, „tuto som vám kávu urobila a teraz tie poistky dajako treba pozrieť.“

Cítim, ako ma oblieva pot. Neisto hľadím na skrinku s poistkami, potom skúsím postup, ktorý používa otec zakaždým, keď vypadnú. Snažím sa vyzeráť profesionálne, aby som aspoň trochu pripomínal elektrikára, ktorým nie som.

Poistky naskočia.

Kávu nechám nedotknutú.

Aida miluje prechádzky v parku. Keďže je vlčiakom, väčšina psov aj ľudí sa jej vyhýba.

Väčšina, nie všetci.

„A – pán zverolekár – viete sa pozrieť mojej Micke na labku? Nestúpa na ňu už hodnú chvíľu...“

„Viete, pani Javorská, ja...“ hľadám výhovorku, „nemám tu žiadne veci. Nechal som ich v ambulancii!“ rýchlym krokom sa snažím odísť. Plán nevyšiel.

„Ale no tak, pekne vás prosím. Bojím sa o ňu, aspoň že čo jej je, keď tu už nemáte nič. Môžem vám spraviť kávu, čo vy na to?“

Od mojej krásnej, útulnej izby ma delí len jeden strop. Jedno poschodie a bol by som doma. Príjemné myšlienky preruší cinknutie šálky o stôl. Vôňa kávy zmiešaná s aromatickými ružami a mačacím žrádlom mi na nálade veľmi nepridá.

Pani Javorská nesie sivú pruhovanú mačku v náručí tak nežne ako svoje vlastné dieťa. Micka, hej? Zazerá na mňa a ja sa snažím netváriť sa vyľakane. Mačky nemám veľmi v obľube. Nuž čo, veď som zverolekár – aspoň na týchto desať minút. Opatrne vezmem mačku do lona. Tvárim sa skúsene, po prehmataní všetkých štyroch mačkiných labiek sa však neisto pýtam, ktorú to má vlastne zlomenú. Neviem, čo som čakal, že zistím. Pani Javorská je, našťastie, príliš ustaraná na to, aby si všimla, že netuším, čo robím.

Určite má zlomenú labku – toto tvrdenie pani Javorskú rozhodne neupokojí. Dám jej adresu veterinárnej ambulancie, kam chodievam s Aidou a čo najrýchlejšie sa poberám preč.

Šálka plná kávy opäť zostane na stole.

„A vy tu od kedy bývate, pane?“

Zavriem oči a otočím sa za známym hlasom. Takmer. Takmer sa mi podarilo to prekliate tretie poschodie prejsť bez návštevy pani Javorskej. Očividne to však bolo nevyhnutné. Vzdychnem si. Veď mám plné ruky učebníc! Podcenil som veľkosť svojej tašky a...

„Vás som už videla, v tom rozhovore vo včerajších novinách! Nevedela som, že môj sused je slávny spisovateľ!“

„Prepáčte?“

„Ale no tak, nemali by ste byť taký skromný. Podte, pozývam vás na kávu!“

Dám čokoľvek za to, aby som už nemusel vidieť tú žltú obitú šálku plnú kávy. No pani Javorská stojí vo dverách svojho bytu s výrazom nadšeného dieťaťa, a tak len zakryjem povzdych.

Opäť to isté bordové kreslo, tá istá ťažká vôňa ruží a najmä - tá istá mačka. Micka na mňa zazerá spoza misky s páchnucim mačacím žrádlom. S golierom, aby si neolizovala zaviazanú labku, vyzerá komicky.

Pani Javorská sa objaví vo dverách s knihou v rukách.

„Podpíšete mi ju?“ pýta sa hanblivo. Snažím sa zapamätať si priezvisko autora na obálke knihy, no ako naschvál vybrala to najkomplikovanejšie. Podpíšem sa ako H a za ním akési vlnovky, no jej to očividne stačí. O „mojej“ tvorbe chce vedieť všetko. Priame otázky, vyhýbavé odpovede. Nie, nie je ľahké napísať takú dlhú knihu. Áno, inšpirujú ma mnohí ľudia okolo. Nie, nemám rád kávu.

Ale to už je o inom.

„To za Janom ste prišli, všakže, pán doktor?“

Nie. Nemyslí mňa. Neotočím sa, nič sa nestane.

„Pán doktor?“

Neisto sa na ňu pozriem a v duchu sa pokarhám za bielu košeľu, pre ktorú som sa rozhodol dnes ráno. Tvári sa ustarane.

„Tak ako mu je? Včera ho, chudáka, odviezla sanitka...“

„Nuž...“ myseľ mi pracuje naplno. Čo môže tomu chudákovi byť?

„Ale som ja neslušná!“ karhá sama seba pani Javorská, „poďte dnu, aspoň mi poviete. Rušná noc to musela byť pre vás!“

Pokorne kráčam do známeho bytu a prijímam žltú šálku s kávou. Položím ju na stôl.

Sám od seba sa dozvedám, že Jano mal infarkt a že to bolo preňho náročné. Nadránom ho doviezli späť. Mal by byť v poriadku, momentálne sa oňho stará dcéra.

„Jano že má dcéru? Ten je starý mládenec! Sám tu žije od kedy si ja pamätám. Nikto mu už nezostal...“

Opravím sa, že to bola dcéra jeho blízkeho priateľa a čo najrýchlejšie sa zberám na odchod. Preč od tej plnej šálky kávy a mačky.

A opäť stojím pred tými dverami, za ktorými sa nachádza dobre známy byt. Pani Javorská nám s úsmevom otvorí. Aj otec sa na ňu prívetivo usmeje. Ja sa snažím nevyzerať podozrivo. Nemôžem za to, že nás tak milostivo dnes poobede pozvala na kávu. Bordové kreslo už obsadil otec, a tak si sadám na gauč. Je to neprirodené, úplne zmenený pohľad na celý byt. Jediné, čo zostáva rovnaké je Micka skrčená v kúte. Usúdi, že na ňu hľadím príliš dlho – vycerí zuby a otočí sa chrbtom.

„Tak ako sa máte? V poslednej dobe niečo zaujímavé?“ opýta sa otec zo slušnosti.

„Joj, viete čo, lenivá je táto nová generácia,“ rozhovorí sa pani Javorská a mňa obleje pot. „Napríklad minule mi prišiel pozrieť elektrikár poistky. Taký lenivý! Najprv, že má inú prácu, potom dačo pozrel do tej skrinky a odišiel, ani kávu nedopil!“ vzdychla. Otec sa tiež začal rozčuľovať. Nevieť či čakali, že budem ticho... no keď sa ma spýtali na názor, rozhodol som sa pridať sa na ich pesimistickú stranu.

Ešte nikdy som sa neohováral s takou chuťou.

Lea Dékány

Nie len dnes

Zazvonil mi budík. Vypol som ho a počúchal si oči. Chvíľu som sa pozeral na strop, a rozmyšľal, čo budem dnes robiť. Potom som ale zacítil vôňu kávy a praženice. Posadil som sa, ale asi prirýchlo, lebo sa mi zatočila hlava. Tak som sa načiahol a zobral pohár s vodou čo bol na mojom nočnom stolíku a napil sa. To mi pomohlo. Chcel som sa postaviť, ale nepodarilo sa mi to na prvý krát, nohy ma nepočúvali. „*Budem sa musieť opýtať Ruženky čo s tým,*“ pomyslel som si.

Pomaly som sa odšuchtal do kuchyne, kde už mi moja žena Ruženka robila raňajky. S úsmevom som k nej podišiel a tlačol po zadku. Ale Ruženka sa neusmiala naspäť ako zvyčajne. „Dobré ráno aj tebe, Jano,“ mi povedala a miešala mi praženicu ďalej. Zachmúril som sa. „*Jano? Ona mi Jano nehovorí, to nie, volá ma Janko. Urobil som niečo zlé?*“ nevedel som sa zbaviť zlých myšlienok. Sadol som si za stôl, kde na mňa čakal čaj. Zamračil som sa. Bol by som odprisahal, že som ráno kávu zacítil. „Kde je moja ranná káva?“ opýtal som sa, rozhliadajúc sa okolo seba. Ruženka sa len pousmiala. „Ale ty predsa kávu nemôžeš, nesadla by ti s liekmi.“ A tak som vypil čaj s mojimi pilulkami a bolo ich celkom dosť. Ani som nevedel, na čo všetky tie pilulky vôbec slúžia. Ale netrápilo ma to ani trošku, lebo Ruženku poznám a verím jej najviac na svete.

Po raňajkách som sa šiel obliecť, nemôžem byť predsa celý deň v pyžame. Musím ísť navštíviť moju mamu, ktorá je v domove dôchodcov, a moju dcéru ktorá práve porodila svoje prvorodené bábätko. Ruženka a ja sme na ňu extrémne hrdý za to, ako to všetko zvláda. Ešte čakáme, kedy bude svadba, aby som ju mohol odovzdať jej budúcemu manželovi. Najskôr sa mi nepozdával, ale teraz ho mam rád ako svojho vlastného syna, ktorého som nikdy nemal.

Prišiel som do svojej izby a otvoril skriňu. Vytiahol som bielu košeľu a džínsy. Chcel som sa zohnúť a vyzliecť si pyžamové nohavice, ale nedarilo sa mi. Zاتمelo sa mi pred očami a ťažko sa mi začalo dýchať. „*Ako je toto len možné? Nie som chorý,*“ nevedel som už pomaly ani zaostriť. S námahou som sa mi podarilo sa posadiť a zavolať som na Ruženku. „Ruženka!!! Pod mi- pod mi pomôcť.“ začul som rýchle kroky a o chvíľu sa vedľa mňa objavila Ruženka. „Jano! Musíš na to ísť pomaly! Tie lieky ti nejako nerobia dobre. Budeme musieť ísť ku doktorovi. Pod, napi sa vody a bude ti lepšie.“ Podala

mi pohár s vodou čo som mal na stolíku vedľa seba, už z polovice vypitý. Napil som sa a môj zrak sa hneď zlepšil. Aj dýchanie bolo oveľa ľahšie odrazu. Poďakoval som a odložil už dopitý pohár na stolík. Smutne som sa pozrel na moje nohavice, nevediac, čo sa práve udialo. „Pomôžem ti obliecť sa, stačí len povedať,“ ozvala sa zrazu Ruženka. „Nie nie nie. Som ešte mladý chlap, toto musím zvládnuť sám. Toto čo sa práve stalo... to bola jedno-rázová záležitosť. Nemusíš sa báť. Zvládnem to,“ nedal som sa. Nechcel som, aby ma moja najdrahšia videla na dne. Bol som tu predsa na to, aby som ju podržal keby bola ona na dne. Nie opačne. Prežil som už všeličo, obliecť sa, hádam, zvládnem, či nie? Tak som len pokrútil hlavou a načiahol sa po moje nohavice. Nedostal som sa ale ďaleko, lebo Ruženka ma zastavila a nedala sa odbiť. Neodišla z izby, kým ma celého neobliekla. Nebol som dva-krát nadšený. Podráždene som pokrútil hlavou a odišiel zo spálne.

Išiel som sa do predsieni obuť, aby som mohol navštíviť mamu a dcéru s vnučkou, a prípadne kúpiť Ruženke ešte kvety lebo mám pocit, že som dneska niečo zlé spravil. Posadil som sa na stoličku ktorú sme tam spolu s Ruženkou odniesli z kuchyne aby sa nám ľahšie obúvalo; a načiahol som sa do skrinky vedľa stoličky. Vytiahol som si svoje obľúbené topánky a chcel som sa obuť, keď vtom prišla Ruženka a vytrhala mi tie topánky z rúk. „Počkaj predsa na mňa, pomôžem ti. Nenadrapuj sa.“ Ani ma nenechala odporovať, už aj mi ich začala obúvať. Nie som predsa žiadne bábätko, aby mi niekto stále behal okolo zadku. To si môže nechať pre Elišku, našu novonarodenú vnučku. Pozrel som sa na Ruženku a pripadala mi trochu... rozmazaná. „*Naozaj potrebujem ísť navštíviť toho doktora, niečo nie je so mnou v poriadku.*“ Potriasol som hlavou a pomaly sa postavil, lebo z toho vrtenia sa mi zatočila hlava.

Nasledoval som Ruženku do auta. „Daj mi kľúče, nechaj mňa šoférovať, viem ako to nemáš rada,“ ponúkol som sa, aj keď popravde, ani ja nemám rád šoférovanie. Tá technológia je na mňa prirýchlá. Ale ona sa nedala. Kľúče si nechala pri sebe a nastúpila na miesto vodiča. Neostávalo mi nič iné len nastúpiť vedľa a nechať ju šoférovať. „Ideme na nákup, a potom pôjdeme pozrieť Miška s Eliškou, dobre?“ „Dobre, ale môžeme ísť potom pozrieť aj moju mamu? Dlhو sme neboli v domove.“ Ruženka chvíľu neodpovedala. „...Neviem či to bude dneska možné... Uvidíme, OK?“

Najskôr sme šli na nákup, kúpiť pečivo, zeleninu, ovocie a mlieko. Vystúpili sme z auta a zobrali si nákupný košík. Ako sme sa tak prechádzali obchodom a hľadali vhodné potraviny na konzumovanie, ktoré sme doma už nemali alebo potrebovali viac, zdalo sa mi že som uvidel Michala, snúbenca mojej dcéry. Kým som sa ale stihol lepšie prizrieť, zmizol mi z dohľadu. Nerobil som si z toho ťažkú hlavu, aj keď sa mi zdal že vyzeral nejako staršie. Ale som si

istý, že to bola len moja predstavivosť. Pokračovali sme v nákupe. Uvidel som čokoládu, ktorá by určite Simonke chutila, mojej dcérke. A tak som po ňu išiel. *„Ktorú mám ale vybrať? Tú s malinami alebo s orieškami? Obidvoje má veľmi rada, ale dve by neboli zdravé. Hm... Asi vyberiem tú s malinami. Michal je predsa na orechy alergický.“* A tak som vybral čokoládu s kúskami maliny v sebe z regálu a chcel som sa pobrat za Ruženkou, ale nevedel som ju nájsť. Nespomenul som si, z ktorej strany som sem prišiel. *„Bol som predtým pri pečive alebo pri ovoci?“,* „nebol som si istý. Ako sa hovorí, keď sa človek stratí, najlepšie je počkať na mieste kým ho niekto nenájde. A tak som čakal. A čakal. *„Ale nemôžem nechať Ruženku samu, čo ak sa aj ona stratila? Čo ak si myslíš, že to nie ja ale ona sa stratila? Potom by sme obidvaja čakali na záchranu, čo je kontraproduktívne.“* A tak som stisol čokoládu pre ktorú som v prvom rade išiel a pobral sa ku pečivu, dúfajúc, že som odtiaľ prišiel.

Keď som prišiel ku pečivu, nevedel som tam Ruženku nájsť. Chvíľu som sa motkal okolo rozličných druhov pečiva a potom som sa rozhodol, že nám doma rožky chýbajú. Tak som zobral po desať rožkov, dal ich do vrecka, uviazal a vydal sa na cestu. Ak som si správne spomínal, chýbali nám aj jablká doma. A tak som sa pobral smerom ku ovociu, dúfajúc že sa zelené jablká ešte nevypredali. *„Zelené má Ruženka veľmi rada. Aj moja mama. Možno preto si tak dobre rozumeli keď som ich predstavil? Ja ich síce nemám tak veľmi v láske ako červené, ale nie sú zlé. Keď tak uvažujem, možno by som mohol urobiť aj jablkový koláč. Ten by som mohol aj mame odniesť. Určite sa poteší. Ale neviem či jej to v domove dovoľia, neviem ako vyzerá jej diéta. Musím sa Ruženky opýtať.“* Došiel som ku ovociu a hneď som zbadal zelené jablká. Bolo ich ešte dosť, aby som mohol tie najviac zrelé a najväčšie vybrať. Ako som tak vyberal jablká, zišlo mi na um že doma nemáme cukor. Otočil som sa a chcel som sa vybrať smerom kde by mal byť cukor, ale nejaký pán ma zastavil. *„Prepáčte, pri pečive ste si zabudli čokoládu.“* *„Čokoládu? Akú-jáj, pre Simonku!“,* pomyslel som si pomýlene a poďakoval sa pánovi, že si to všimol. Nechápagúc, ako som mohol zabudnúť takú dôležitú vec, pobral som sa smerom ku pokladniam, dúfajúc že mám všetko. Ako sa tak k nim blížim, počujem zrazu svoje meno. *„Jano! Si tu?“* *„Áno, tu som. Idem platiť,“* otáčam sa a vidím Ruženku ako ku sme s nákupným košíkom cupitá. Usmejem sa na ňu a idem ku nej. *„Nevedel som, že si aj ty išla na nákup. Ja som už kúpil rožky, jablká-tvoje obľúbené, a čokoládu pre Simonku. Čo také si ty nakúpila?“* hovorím, ukladajúc svoju korisť do košíka. Ona sa na mňa len usmeje a odpovie niečo o tom, ako sme sem spolu prišli. Ako sme spolu išli na nákup, a potom sme mali ísť pozrieť Simonku. Nespomínal som si, ale Ruženka by mi neklamala, a tak som sa len usmial a prikývol.

Chcel som zaplatiť, ale keď som sa načiahol po peňaženku, žiadnu som

nenahmatal. S panikou v hrudi som sa pozrel aj do ostatných vreciek na nohaviciach aj na košeli. Nikde. S panikou v očiach som sa obrátil na Ruženku a povedal: „Okradli ma!“ Ruženka zvrážtila obočie. „Čo tým myslíš, že ťa okradli?“ „Neviem si nájsť peňaženku! Nie je v žiadnom vrecku! Mám to ohlásiť polícii?“ „Nie, netreba. Ja mám predsa tvoju peňaženku. Ráno si si ju zabudol zobrať zo sebou keď sme šli do auta, tak som ti ju zobrala ja.“ „Oh.. Takže políciu volať nemusíme?“ „Nie, nemusíme,“ usmiala sa Ruženka, akoby to mala nacvičené.

Nastúpili sme do auta a vyšli na hlavnú. Simonka nebývala najbližšie, ale za dvadsať minút autom sa to dalo zvládnuť. Cestovali sme potichu, lebo som nemal rád, keď nás niečo v aute rozptyľovalo. Báľ som sa, aby sme nenabúrali. Pozrel som sa na svoje ruky, kde som ešte stále zvieral čokoládu pre Simonku. Trochu som sa báľ, že sa mi roztopí, tak som ju položil na palubnú dosku. Po chvíli načúvania motora, či sa náhodou niečo nepokazilo a uvedomenia si, že náš motor funguje tak ako má, som sa začal nudiť. Začal som sa obzerat' po okolitých krajinkách, ale veľa som toho neuvidel- všade boli len polia a pustatina. „*Kam to len naša zem speje? Ešte nedávno tu boli lesy a krásne lúky. Teraz sa tu pestuje pšenica a ktoviečo všetko,*“ pomyslel som si, značne pohoršený. Ako som sa tak pozeral von tým oknom, uvedomil som si, že nespoznávam okolie. Zmätene som sa pozrel na Ruženku. „Kam to ideme?“ opýtal som sa jej, keď som uvidel, ako pokojne šoféruje. „No predsa pozriete Elišku. Tak ako sme sa dohodli.“ „To viem, ale touto cestou sme ešte nešli. Je to nejaká nová cesta? Obchádzka?“ „Nie, je to tá istá cesta ktorou ideme vždy. Len sa tu trochu veci.... pomenili,“ povedala s povzdychom. Nechápal som, ako sa môže niečo tak zmeniť za takú krátku dobu na nespoznanie. Ale nenechal som na sebe nič poznať.

Išli sme ďalej. Bol som si istý, že sme na ceste boli viac ako dvadsať minút. Bola to už minimálne pol hodina. „Prestáhovala sa Simonka?“ opýtal som sa, nevediac čo si mám o tejto situácii myslieť. Ruženka len pokrútila hlavou. „Nie nie, neprestáhovala sa. Len sa tu pár vecí zmenilo. Chcú postaviť obchvat, takže cesta trvá trochu dlhšie. Neboj sa, za desať minút by sme tam mali byť.“ Uľavilo sa mi. Už som si namýšľal, že som stratil pamäť alebo niečo. Nie som síce najmladší, ale taký starý zase tiež nie som. A tak som sa ďalej pozeral von oknom. A naozaj. O pár minút sme dorazili ku Simonkinmu domu. Chcel som vystúpiť, ale Ruženka ma zastavila. „Sľub mi, že sa nenalakáš.“ Zamračil som sa. „*Že sa nenalakám? To čo je za požiadavku? Čo sa stalo?*“ Ruženke sa moje mračenie asi nepáčilo, lebo len nedočkavo zopakovala svoju požiadavku. „Dobre, sľubujem. Ale prečo? Stalo sa niečo? Mám sa báť?“ „Nie, nič také. Len... len mi to sľub. A skús si spomenúť, dobre? Oh, a nezabudni tú čokoládu. Je na palubnej doske.“ Na tú čokoládu som úplne zabudol. Ale našťastie sa

ešte neroztopila. Zobral som ju a vystúpil z auta, pripravený navštíviť moju jediná dcéru a vnučku.

Nasadil som úsmev na tvár, aj keď som si stále nebol istý čo si mám myslieť o tom čo mi v aute povedala Ruženka. Zaklopali sme a Miško nám otvoril. Zlakol som sa. „*Asi je toto o čom Ruženka rozprávala. Miško vyzerá úplne inak. Vyzerá akoby ostarol o desať rokov. Čo sa mu asi stalo?*“ „Ahoj Jano! Ako sa máš? Všetko v poriadku?“ „Áno Miško. Ale to by som sa mal pýtať ja teba. Je všetko u vás v poriadku? Nevyzereáš.... najlepšie.“ Miško sa pozrel na Ruženku a tá len pokrútila hlavou. Akoby s chápatým úsmevom prikývol a pustil nás dnu. Ja som na druhej stranu ničomu nechápal. „*Prečo si vymenili tie chápaté pohľady medzi sebou? O čo som prišiel?*“ Vošiel som dnu do domu. Bolo tam príjemne teplo, a voňalo to tam koláčom. „Dobre to tu rozvoníava. Piekla niečo Simonka? A kde je moja vnučka Eliška?“ „Nie, ja som piekol. A Eliška je vo svojej izbe.“ „Ako ste mohli nechať Elišku sami?! Veď je to ešte len bábätko! Musíte ju mať vždy na očiach! Čo ak sa jej niečo stane?“ V tom spoza rohu vyšlo dievča. Malo hnedé vlasy a podobalo sa na Simonku keď bola mladšia. „*Čo sa to tu deje?*“ „Kto je to?“ Všetky hlavy sa obrátili ku tej neznámej dievčine. „Dedo, poď si sadnúť. Nechceš vodu, koláč? Ocko upiekol veľmi dobrý, jablkový,“ prihovorilo sa mi tá dievčina. „*Dedo? Ale veď ja mám len jednu vnučku.*“ Svet sa mi zrazu zatočil pred očami. Miško ma podoprel a odviezol ku kreslu, kde som si sadol a dostal pohár s vodou do ruky. Opatrne som sa napil. Poobzeral som si tých troch ľudí, čo si posadali na gauč vedľa seba, a pozerali sa na mňa so sympatiou v očiach. Bol tam Miško, ktorý vyzeral staršie ako naposledy čo som ho videl. Dievčina, ktorá sa podobala na Simonku. A Ruženka- nie, nie Ruženka. Ako som sa tak na ňu pozeral, nebola to moja Ruženka. Podobala sa na ňu, to áno, ale bola oveľa mladšia a mala moje oči. To nebola Ruženka, ale Simonka. Tá dievčina musela byť Eliška, ale oveľa staršia ako keď som ju naposledy videl. Už nebola bábätko, bola to vysoká, mladá baba. „*Čo sa to dneska robí? Snívam?*“ „Nie len dnes, dedo. Nie len dnes,“ povzdychla si Eliška, so slzami v očiach. Nechápal som. „*Kde je potom Ruženka? Prečo som bol celí deň so Simonkou a nerozoznal som ju?*“ A zrazu som si spomenul. Na diagnózu doktora, ktorý mi oznamoval že mám demenciu, na svadbu Simonky, na úmrtie Ruženky na infarkt, na rast Elišky. Nepamätal som si všetko, ale na malé útržky som si spomenul. Oči mi zaliali slzy. „*Ako to, že som si nespomenul?*“ „Neplač dedo. Nestojí to za to. Zajtra si to aj tak pamätať nebudeš. Vychutnaj si koláč, a tráp sa s tým neskôr.“

A tak som tam sedel, rozprával sa so svojou rodinou s plným vedomím, že si to o pár hodín nebudem pamätať.

Cháron

Nepísané pravidlá sú veľmi zvláštnym kritériom pre hodnotenie spoločenskej obratnosti. Nikto sa na nich v podstate nikdy nedohodol, nikto ich nezozbieral, nespísal, neklasifikoval a nezoradil podľa dôležitosti a závažnosti. Napriek tomu sa však v širokej spoločnosti predpokladá, že jedinec bude schopný sa v ich rozbiehavej taxonómii skúseno pohybovať, tak ako aj rozoznávať mierne priestupky od hrubých porušení konformity spoločenských noriem. Peter si pomyslel, že je to presne ako s Krátkym slovníkom slovenského jazyka. Jeho slovenčínarka na základnej škole zvykla hrdo hlásiť, že toto nie najzáživnejšie dielo by malo predstavovať klenot každej rodinnej knižnice.

Z výrazov spolužiakov vedel vyčítať, že nakoľko vznešene to môže znieť, realita je na mnohé svetelné roky vzdialená dimenzia. A tak sa aspoň necítil nadmieru odcudzene, keď zareagoval trochu váhavo, s detskou túžbou po vodcovskej ruke.

Napriek tomu považoval za všeobecne akceptované, že každá príležitosť si žiada iné, príhodné počasie. Svadbu, ktorú poslal na vlastnej koži nezažil, si predstavoval ako teplú a slnečnú. Narodenie mu splývalo s jarou a rozkvetom. Jeseň vedel prirovnáť k dospievaniu, novým začiatkom a opusteniu rodného hniezda. To tiež ostávalo v itinerári jeho života nezaškrtnuté, ako mu mamine kamarátky súcitným či odsudzujúcim pohľadom pripomínali. Asi ďalšie nepísané pravidlo. No a zima, tú považoval za najvhodnejšiu na pohreby. Pochmúrnym počasím, mrazom a ponurou šedou solidárnou s bolesťou pozostalých. Poslednou dobou premýšľal nad tým fenoménom viac než obyčajne a predstava mužov potiacich sa v tmavom obleku vedľa žien v lascívnych, aj keď stále čiernych šatách mu pripadala komická. Ako nejaký letný večierok spoločenstva položivých cynikov. Zamyslel sa, čo by na celú vec povedala mama. Pravdepodobne by ho pokarhala za večne blúdiace myšlienky a neúctu k chúlostivej situácii. Obrátil sa na ňu pohľadom, ktorý mu však neopätovala. Nevyčítala mu z očí nevyslovenú otázku, ako to mnohokrát dokázala, len pokojne ležala s tvrdohlavo zavretými očami a pevne prepletenými prstami. Jej pokožka nadobudla rovnako mŕtvolne bledý odtieň, aký mu sama často vyčítala. Na niektorých miestach jemne presvitala. Vlasy však mala úhľadne začesané, šaty dokonale vyžehlené a make up geometricky obopínajúci línie pier a očných viečok. Na bezchybnú, aj keď trochu vráskavú pleť jej dopadali lúče svetla a tak pôsobila, akoby si len dopriavala poobedný oddych na teplom slnku. Ako učiteľka na dôchodku

zvykla tvrdiť, že oddych potrebuje. Predovšetkým mentálny. Peter o tom však pochyboval, dokonca mal pocit, že choroba z povolania je pevnejšia než železná košela. V istom zmysle ju obdivoval. Závidel jej pretrvávajúcu sebaistotu a asertívnosť, ktorá v prípade odporu dokázala prevziať podobu neoblomného rozkazu. A možno sa letné počasie na túto príležitosť predsa len hodí. Koniec koncov sa žení so slobodou, po mnohých rokoch pohodlia v maminom zornom poli. Čo s ňou však narobí? Už si ani nevedel spomenúť, kedy sa pre niečo rozhodol bez toho, aby predtým úzkostlivo nepozrel na mamu. Kedy naposledy vstal od stola a šiel zaplatiť za dve kávy a koláč, aj keď na kreditnej karte stálo jeho meno. Kedy naposledy v spoločnosti prehovoril sám, namiesto toho, aby zrakom hypnotizoval osamelé kreslo pri okne. Kedy naposledy sa cítil, že má vôbec čo zmysluplné vysloviť. Snažil sa zo všetkých síl zachovať dôstojnú tvár. Ach, mami, vráť sa.

Stál v dverách medzi kuchyňou a obývačkou. Po vyprevadení posledného smútiaceho hosťa mu obe miestnosti pripadali akési prázdne, vzduch zredol na nezáživné molekuly samoty. Sadol si za stôl a pustil sa do opravovania testov, aby zahnal myšlienky. Bol učiteľ na tej istej škole čo mama. Pochopiteľne, miesto mu vybavila ona. Chvilu premýšľal, že si naleje na dno pohára zvyšok whisky. Nakoniec sa však zháčil a rozhodol sa neporušiť nepísané, no precízne vpečatené zásady striktné nealkoholickej domácnosti. Otca si síce nepamätal, ale mama mu do podvedomia preniesla svoje živé spomienky, v ktorých dominoval závislý, násilný hulvát. A Peter sa toho desil. Od útleho detstva mával nočné mory, v ktorých ožívalo monštrum so zastretým pohľadom. Nechcela, aby skončil ako on. Bol jediný, kto jej ostal a teraz jediný, kto ostal sám sebe.

Úplne bežné pracovné ráno bolo pre Petra iné, trochu sadisticky vzrušujúce. Prvýkrát ho zobudil budík, prvýkrát zalial kávu len sebe a prvýkrát si prichystal vlastné raňajky. Pri pohľade na prázdne miesto oproti sa mu zaliali oči slzami. Chýbala mu spoločnosť na precitnutie do nového dňa. Podpora do neznáma, ktoré každý východ slnka prinesie. Namiesto toho priestor vyplňala samota a ticho prehlušovalo symfonický spev vtákov spolu s prebúdžajúcim sa ranným ruchom ulice. Vzrušenie opadlo a Petrova lebka sa začala pod náporom neznesiteľného mlčania stláčať a skrúcať. Schmatol koženú aktovku, kabát a svižným krokom sa rozhodol prísť do práce s miernym predstihom. Keď otvoril dvere kabinetu, privítala ho usmiata tvár. „Dobré ráno!“, predniesla vzletným tónom, nepripúšťajúcim akýkoľvek nesúlad s všadeprítomnou harmóniou. Petrovi to v sekunde povýšilo náladu zo sklúčenosti na vyrovnanosť. Z jeho pozdravu sa však opäť odrazil smútok a bolesť. Mladú učiteľku to zarazilo, pocítila k mužovi na druhej strane miestnosti úprimnú lútosť spolu so súcitom. Zatúžila mu pomôcť, vrátiť do jeho tváre lemovanej vráskami starostí trochu znovuzrodenia. Peter

bol pripravený na otázky. Do priestorov kabinetu sa zabývala len pred pár týždňami, nemohla to tušiť. Musel však priznať, že mala okrem svojho altruizmu aj oko na interiérový dizajn. Skryša všetkých pedagógov mu ešte nikdy nepripadala taká útulná. „Umrela mi mama.“ - umrela, mi. Mne. Petra vždy pútala táto zvláštna, zaužívaná skladačka slov. Ako aj do epilógu života človeka, toho najosobnejšieho, najvlastnejšieho, najodpútanejšieho posledného okamihu, ktorý akoby kričal z plných pľúc: „Bol som tu, urobil som to sám, pozerajte! Toto je môj posledný výstup!“, vložili istú dávku sebeckosti. Čo po tom, že umrela. Že mala sny, ktoré si chcela splniť, ľudí, ktorých chcela milovať, miesta, ktoré chcela navštíviť a knihy, ktoré ležali neprečítané na jej nočnom stolíku. Umrela mne. Bola tu, v mojom živote a naraz nie je. Narušila celý jeho kontext a spôsobila mi bolesť. Bolesť. Mne. Ale mladá učiteľka prehliadla túto typicky ľudskú príčinu smútku. Ktovie, či sa niekedy dokázala zamyslieť nad fenoménom správania aj z chladnej stránky pudov sebazáchovy. Peter si to nevedel predstaviť, inak by ho musela nenávidieť. Mal však z celej situácie celkom iné dojmy.

Privítal žiakov na prvej hodine. Všimli si jeho dobré naladenie, ktoré opätovne odrazili ako zbor tridsiatich malých zrkadiel. Prijímali tóny dobrého rozpoloženia a melódiu radosti reflektovali všade naokolo. Petrova myseľ zabľúdila k predstave, ako asi vyzerala trieda pod maminým vedením. Sieť myšlienok však musel predčasne ustrihnúť, aby utišil gradujúci džavot. Počas svojej kariéry však prvýkrát nadobudol pocit, že prekonáva chronickú úzkosť z každodenného života a voľba jeho metód prinesie na akademickú pôdu živý pokrok, ako vždy túžil. Jeho zápal mimoriadne ocenila spomínaná mladá učiteľka, Soňa, ktorú sa odhodlal pozvať ešte ten deň na kávu. Pozorne načúvala jeho nápadom, názorom, presne konštruovaným či kompletne náhodným myšlienkam a očarene pozorovala, ako pred ňou rastie odborník, športovec, gentleman, muž sčítaný a rozhladený, avšak primerane nedbalý. A Peter bez toho aby si to vôbec uvedomil, nechal konverzáciu voľne plynúť až do éteru, kde sa rozmazávajú všetky hranice a pravidlá sú len zbytočná formalita.

Ešte duchom celkom neprítomný z večerného posedenia vešal svoj najlepši kabát do skrine a pískal si pri tom improvizovanú jazzovú melódiu. Jeho pozornosť však upútala fotografia visiaca nad posteľou. Pózoval na nej presne šesťročný so svojou mamou. Živo si spomínal, ako mu hekticky upravovala košeľu a začesávala neposlušné trsy vlasov, aby pôsobil čo najuhladenejšie. Čo ho však tentokrát zarazilo, bol jej pohľad. Už ho nevnímal ako prísny, v tejto chvíli bol skôr vyčítavý a ublížený. Kričal na neho, že ju vymenil. Že je to jediné, čo má. Že nemôže chodiť po večeroch sám, tobôž v spoločnosti frivolnej dámy. Peter cítil, ako mu po čele stekajú kvapky potu. Rýchlo zarámovanú fotografiu zo steny zložil a skopol pod posteľ. Celý

život sa cítil ako mytologický Cháron, prevážajúci ostatných po rieke túžob k vytúženému cieľu, no sám ostával zaseknutý medzi dvoma brehmi, bez nádeje pevnú pôdu pod nohami. Priznal to aj Soni a obaja sa zhodli na tom, že sú chvíle, kedy je sebeckosť dôležitá. A hlavne, nebolo by správne v každom prípade ignorovať svoje sny na úkor čohokoľvek iného. Na základe tejto úvahy si o rok, so slnečnými lúčami na lícach a omnoho väčšou iskrou v oku, povedali áno. Začiatok spoločnej cesty oslávili s nezameniteľným zápalom novomanželov a keď nastal čas urobiť ďalší krôčik, nadšenie ešte vzrástlo. Bývali už istý čas spolu v Petrovom byte a nastala očakávaná situácia, ktorá žiadala rozšírenie priestoru pre tretieho člena, uzatvárajúceho celok šťastia. Peter vstúpil do matkinej izby, ktorú nechal v takmer nedotknutom stave. Nepísané pravidlo. Odvtedy v nej nikto nebol, ani on sám, a prekvapilo ho, ako ponuro v porovnaní so zvyškom bytu pôsobila. Bol apríl a počasie sa menilo s každou plynúcou sekundou, no atmosféra miestnosti ostávala rovnako ukrivdená. Soňa však namiesto puritánskej izby s vrstvou prachu na každom povrchu videla hravé maľby na stenách, kolísku, veľkého plyšového medveda v rohu, záclonky na oknách a zvyšok kreativity svojej manželky, ktorý už Peter nezvládol zakomponovať do predstavy. Bol však rád, že Soňa už nemá pred útočiskom jeho mamy takú bázlivosť. Potrebovala sa dôkladne presvedčiť, že sa cez stratu preniesol a nadobro zahojil staré rany. Poznala priebeh celej situácie od začiatku do posledných momentov a neobyčajne pozorne počúvala, čo Petrovi vždy imponovalo. Teraz sa však s istotou mohli pustiť do vypratávania, navrhovania a zariaďovania. Soňa triedila potrebné a nepotrebné veci, Peter odnášal nábytok. „Miláčik?“ zavolala na neho, keď sa vracal späť po schodoch bytovky. „Som tu! Čo ďalej?“ zakričal naspäť. „Peľko pod sem, prosím.“ prihovorila sa o niečo tichšie, s jemnou obavou v hlase. V ruke držala matkine zásoby inzulínu. „Tvoja mama umrela v nedeľu, ale dávky inzulínu chýbajú aj celý nasledujúci týždeň. Musela ich niekde založiť, bola už chůda staršia, určite viac zábudlivá, ale bojím sa. Čo ak ich naše dieťa niekedy vykutre? Vieš aké sú deti, sekundu sa zapozeraš iným smerom, a už stihnú prevrátiť detskú hore nohami.“ Peter ju chlácholivo chytil za plece. Aj v situáciách ako je táto oceňoval dostatočnú pozornosť a zároveň nízku prezieravosť svojej manželky. „Neboj sa, našiel som ich, len som ti nechcel spôsobovať starosti. Už je o ne postarané a nikomu nič nehrozí. Mama bola v poslednej dobe roztržitá, máš pravdu.“ Vzdychol si a Soňa položila svoju dlaň k jeho. Súcitne ho pohľadila a k téme sa už nevracala.

Keď o mesiac držal v náručí uzlíček, v ktorom videl kópiu svojich črt a manželkiných očí, povedal si, že dokázal zažiť jar, leto a jeseň behom niekoľkých mesiacov a stálo ho to len jednu bezvýznamnú zimu. Pousmial sa, lebo si uvedomil, že úloha Chárona bola raz predsa len užitočná. Najkrajšie nepísané pravidlo tvrdí, že účel ctí prostriedky.

Tereza Chramcová

Drak sa vracia

Bum, prásk, auuu, srrrr, pozor, uf! A je na svete! Pozrite, čerstvo vyliahnutý, aký je rozkošný! Čo, čo to je? Chlpatý, s ostrými zúbkami a a už chfli oheň! Jaj! Nebezpečný!

Drak! Vraj som drak. Ja? Moja mama je tiež drak. A asi aj otec. No nikde ich nevidím. Som tu sám. Stoja tu nejaké tvory, vraj ľudia.

Vypliešajú na mňa oči a čudne sa mi prihovárajú. Nepoznám ich a nerozumiem im. Je mi do plaču. Som hladný. Viem, prečo som prišiel.

Moja úloha z dračieho sveta je jasná. Bojovať so zlom. Nebudem revať. Som drak. Musím byť silný.

Aha, on je nebezpečný?! Tak preč s ním! Drakov nepoznáme. Nevieme, čo od nich môžeme čakať. Joj, zožral včelu! Počujete? Včelu! Tie sú predsa chránené. Je to zlý tvor. Nedodržiava naše zákony! Musíme ho odstrániť. Nie, nie, rovno zničiť!

Pomôžem týmto tvorom. Sú zmätení. Nevedia rozlišovať medzi dobrom a zlom. Sú naivní. Nie sú zlí. Necítia srdcom. Nechcú. Vraciam sa z dračieho sveta presne pre toto. Otvoriť ich srdcia. Vidieť ním dobro a krásu a cítiť, hlavne cííííííííííí!

Bum, prásk, auuu, srrrr, pozor, uf...Konečne sme ho zabili. Bol hrozbou. Radšej hneď ako by mal niekomu ublížiť. Máme čisté ruky aj svedomie. Nikto cudzí a nebezpečný nech nepreniká do nášho sveta. A už vôbec nie drak! Aj keď to bol len dráčik, raz by vyrástol a ako sme počuli, draky sú nebezpečné. Tak. Koniec. Ostávame rovnako rovnakí...

Blondínka na cestách

Zbožňujem písanie a milujem rozprávanie. Píšem rada a rozprávam veľa (najradšej pred zrkadlom). Aj preto som sa rozhodla napísať o svojich zážitkoch „blondínky na cestách“ a verím, že raz budem mať príležitosť niekomu tento príbeh aj vyrozprávať.

Blondínka. Typická blondínka. JA.

Keby ste sa na mňa v tejto chvíli pozreli, povedali by ste si, že farbou vlasov nablondínku veru nevyzerám. Kedysi som však bola ozajstným blondávnym anjeličkom. Vlasy mi vekom síce už trochu stmavli, no otázky blondínky zostali. Aspoň tak vraví môj starší brat Matej, keď ma chce nahnevať a občas s láskou aj moja mamina. „Ach, ty moja malá blondínka,“ povzdychne si, keď sa občas spýtam trochu „mimo“. Ale tak, čo už je logické na tom, že pri Považskej Bystrici je Považský hrad alebo že cez Nové Mesto nad Váhom preteká rieka Váh? Alebo že v kamennom mori pri Vyhniciach sa nedá kúpať. Veď je to more, nie? A že je z kameňa? Mne, to nevadí!

V každom prípade, po sérii niekoľkých otázok tohto typu sa moja zúfalá mamina, mimochodom učiteľka, rozhodla, že v lete rozšíri môj zemepisný prehľad o Slovensku a pokúsi sa ma trochu zorientovať. Tak začala naša dobrodružná prázdninová cesta po Slovensku.

Oravský hrad bol naozaj ideálnym miestom, kde začať. Tých stánkov, čo tam je na parkovisku! Plyšové hračky, vankúšiky, kožušínové predmety (milujem huňaté veci) a tých sponiek a náramkov! Radosť z nakupovania mi prekazila mamina - vraj o chvíľu nám začína prehliadka. Aká prehliadka? Jaaaaaaj, úplne som zabudla, že sme tam prišli kvôli dákomu hradu! Nevadí. Utešovala som sa, že stánky na mňa počkajú.

Ach, mať tak nadšenie mojej maminy pre históriu! Nechápavo som pozorovala, ako nadšene počúva výklad sprievodkyne a videla som na nej, že by sa aj niečo spýtala, ale nerada na seba púta pozornosť, tak bola radšej ticho. Zato mne pozornosť nevadí. Rozhodla som sa, že len čo bude vhodná príležitosť, spýtam sa sprievodkyne niečo ja – niečo múdre. Príležitosť na otázku na seba nenechala dlho čakať. Sprievodkyňa práve vysvetľovala, že Oravský hrad sa staval odhora. Moja chvíľa! Zdvihla som ruku, nahodila dôležitý pohľad a hrdo položila otázku: „Prosím Vás, a keď sa ten hrad staval odhora, to ako Vám na ňom držala strecha?“ Bola som na seba pyšná. Dobrá otázka, no nie?! Sprievodkyňa na mňa pozerala a ja som nechápala, čomu nerozumie. Takisto som nechápala, prečo sa ostatní návštevníci smejú, prečo brat prevracia oči a mamina ma láskyplne hľadí po hlave s tou svojou typickou vetou: „Ach, ty moja malá blondínka.“

No dobre, tak dnes už viem, že Oravský hrad sa staval od horného nádvorcia k dolnému. Je tam toho! Hlavne, že som ešte stihla stánky a kúpila si ďalšieho plyšáka do svojej zbierky. Milujem plyšáky.

Oravský hrad bol však iba začiatok prázdnin a cestovania. Mamina mala pre nás pripravenú takú trasu po Slovensku, že by jej ju závidel aj Krištof Kolumbus. Chodili sme, cestovali, spoznávali. Mamina bola nadšená. Občas som si síce pomýlila kozu s kamzíkom, sysla so svišťom a východ so západom, ale blondínkam sa také veci odpúšťajú. Navyše, ja naozaj nemôžem za to, že mám nulovú orientáciu po mojej mamine a vždy sa vyberiem opačným smerom! To nie je blond vlasmi, ale génmi!

Mamin plán cesty nás zaviedol až do Ochtinskej aragonitovej jaskyne. Jaskyne síce veľmi neobľubujem – je v nich zima, musíte byť potichu a nemôžete sa ničoho dotknúť. Navyše, v stánkoch predávajú len samé kamene. Žiadne plyšáky ani huňaté veci. Nič pre mňa. Ale táto jaskyňa bola super. Naša sprievodkyňa bola veľmi milá a stále sa niečo pýtala. Hlásila som sa ako divá a vyskakovala, aby si ma všimla. Ale asi som sa strácala medzi všetkými stalagmitmi a stalagtitmi, lebo MŇA stále dáko prehliadala. Už som pomaly strácala nádej, že dostanem možnosť zažiť v tej tmavej jaskyni, keď som začula, že sprievodkyňa hľadá odvážneho dobrovoľníka. Vraj dáka dôležitá úloha. JA! JA! JA! Vyštartovala som dopredu pevne odhodlaná, že si ma konečne musí všimnúť. Podarilo sa! Usmiala sa na mňa a zavolala ma k sebe. Vychutnávala som si, ako sa na mňa všetci pozerajú. Sprievodkyňa sa na mňa usmiala a povedala: „A toto malé odvážne dievčatko sa teraz na chvíľu stane vašou novou sprievodkyňou. Pôjde prvá a vyvedie vás z jaskyne. Ja pôjdem posledná, aby som sa uistila, že tu nikto nezostal. Zvládneš nájst cestu nazad, však?“ Znova sa na mňa usmiala. Zhlboka som sa nadýchla. Toto som naozaj nečakala! Ja mám ísť prvá, mám nájst východ a vyviezť tých nevinných ľudí z jaskyne. JA??? To naozaj JA? Počula som bratov výkrik: „Zomrieme!!!“ Mamina bola ticho, ale tvárila sa naozaj vystrašene. Vyzeralo to, že súhlasí s bratom. Zradcovia! Veď ja im ukážem! Poobzerala som sa okolo seba a odhodlane vykročila vpred. Bola som naozaj pyšná, ako ma nasleduje celá skupina ľudí. Cítila som sa taká dôležitá! O chvíľu sme prišli k východu jaskyne, ľudia mi zatlieskali, rozlúčili sme sa so sprievodkyňou a vyšli z podzemia. O chvíľu ku mne dobehla mamina a začala ma nadšene objímať: „Ty moje šikovné dievčatko! Som na teba taká pyšná! To ako si vedela, kam máš ísť? Ja by som išla určite na opačnú stranu!“

„No...stačilo si prečítať a sledovať všetky tie šípky s nápisom VÝCHOD“, odpovedala som. Mamina na mňa prekvapene pozerala: „Tam boli dáke šípky? Ja som si ich v tom strese vôbec nevšimla!“ Chápavo som sa na maminu usmiala, postavila sa na špičky a pohľadila ju po vlasoch so slovami: „Ach, ty moja veľká blondínka.“

Bolo to úžasné leto!

Viktória Dobránska
V spomienkach

Pofukuje jemný vietor, ktorý jej vháňa tmavé vlasy do tváre. Odhrnie si ich nepatrným pohybom ruky a neprestajne hľadí na denné noviny ležiace pred ňou. Ako vždy za posledné mesiace - je tam malý letáček. Vezme ho do ruky a jej modré oči znova prebehnú po slovách.

Výkup spomienok

Či už pekné alebo nie, nezáleží na tom!
Príďte sa zbaviť neželaných spomienok
a to za dobrú cenu!

Aké smiešne, povedala miliónkrát predtým. Vymeniť svoje spomienky za peniaze. A niekto si ich ešte bude môcť prezerat' - neverí tomu, že by sa niekde stratili. Musia byť nejako uchované, nemôžu jednoducho zmiznúť. Alebo áno?

Odpije si z kávy a zatvorí oči. Netuší, ako to funguje. Ale celé ráno sa nemôže zbaviť predstavy, že by odstránila z mysle udalosti poslednej noci. Láka ju to stále čoraz viac, ako komára láka ľudská krv. Mala by pokoj a nemusela predstierať, že je všetko v poriadku.

„Timea, „ vyruší ju z jej myšlienok známy hlas a ona pomaly, skoro váhavo otvorí oči. Ak by niekoho chcela vidieť, je to práve on, ale nie v tejto chvíli. Keď ich má úplne otvorené, už sedí na stoličke oproti nej. Jeho tmavé oči si ju znepokojene prezerajú spoza jeho dlho neostrihaných vlasov, ktoré mu padajú do tváre.

„René, „ vydýchne a trošku sa zasmee. Na stupnici od jedna do desať, ak by desať znamenala najviac falošný, by ten smiech bol taká osmička. Neunikne mu to a zmizne mu úsmev.

„Znova ste sa pohádali?“ opýta sa potichu a vezme jej šálku z ruky. Úplne zabudla, že ju drží. Ako ju ukladá, zrak mu padne na letáček. Zvrastí obočie, no nekomentuje to.

„Dá sa to tak povedať, „ odpovie vyhýbavo a začne sa hrať s malým sáčkom cukru. Nechce na neho hľadieť, tak hľadí na svoje prsty - na nechty, ktoré ešte včera boli dlhé, a teraz sú obhryzené.

„Udrel ťa, „ poukáže na jej spánok a ona si tam hneď presunie prameň vlasov. „Tim, rozprávaj so mnou. Prosím. Pomôže ti to, „ šepne.

Timea mlčí a pustí cukor. Vezme letáček a vopchá si ho do kabelky. „Nechcem sa o tom rozprávať, „ zamrmle nakoniec a začne kráčať preč. Po chvíľke sa na neho ešte prudko otočí. „Nezmeniš to.“

S týmito slovami zrýchli kroky, sústredí sa len na ne, až kým nie je na zastávke autobusu. Tam si sadne na lavičku a v hlave sa jej začne tvoriť plán.

Výkup spomienok. Je to malý obchodík, ktorý sa z ničoho nič objavil na rohu mesta. Mnohí na neho hľadajú s opovrhnutím a je to oprávnené. Odkedy sa objavil, veľa ľudí sa tam aspoň raz zastavilo. Či už zo zvedavosti alebo pre seriózne dôvody. No najväčším faktorom návštevnosti sú peniaze. A vďaka tomu sú ulice plné čoraz prázdnejších ľudí. Oni vám zaplatia za to, že im dáte spomienku. Všetci potrebujú peniaze. Ako sa živia, to nie je známe, ale pravdepodobne to budú nejakí milionári, ktorí nemajú deti a chcú sa v starobe trochu pobaviť. Je to ale veľmi zvrátená zábava, brať ľuďom to, kým sú. Ich život.

A predsa tam ona stojí. Jej prsty zvierajú chladnú kovovú kľučku na dverách s rovnakým letáčikom. Výkup spomienok, hlása, a jeho hravé sfarbenie ju upokojuje. Hlavne kvôli tomu otvorí tie dvere a vstúpi dnu.

Nie je tam nič, až na rad sedadiel a pár obrazov. Každý z nich zobrazuje prírodu - hory, lúky, lesy, rieky. Pôsobí to tam naozaj priateľským dojmom. Je to malá miestnosť, iba čakáreň. Dvere do druhej miestnosti sú trochu pootvorené a ona k nim podíde. Zo slušnosti zaklope, ale už si otvára.

Je tam iba stôl, za ktorým sedí žena a niečo si zapisuje. Za ňou je veľký záves, ktorý je trochu odtiahnutý a vidí tam nejakú skrinku, no skôr ako si ju stihne poriadne prezrieť, žena ho zatiahne.

„Vitajte, „ odkašle si a odloží nabok pero aj s papiermi. Potom sa na ňu zvláštne zahľadí a vstane. „Volám sa Mariana a vyzerá to tak, že vám dnes pomôžem, „ povie akoby automaticky a kývne jej, nech si sadne na stoličku. Sama sa presunie na tú bližšie k nej.

Timea hľadá na blondínku, ako chvíľku trochu zamyslene hľadá do zem. Jej vrásky sú jediné, čo prezrádza starší vek - inak by rozhodne nepovedala, že má viac ako tridsaťpäť. „Dobre, čo ste sa rozhodli odovzdať?“ jej hlas je teraz nežný a zvedavý.

„Minulú noc, „ povie potichu a dúfa, že to nebude musieť vysvetľovať. Nemá náladu sa o tom rozprávať, aj keď na to nedokáže prestať myslieť. Vždy ju to zasiahne znova a znova.

Mariana chápavo prikývne a zamyslene si ju prezerá. Až je to Timei nepríjemné. „A... ste si istá, že to naozaj chcete? Niektoré spomienky sú užitočné, „ povie potichu a opatrne.

„Myslíte, že si chcem pamätať, ako ma môj manžel podrazil?“ zasmeje sa tmavovláska. Desiatka. „A nechcem peniaze, nechajte si ich. Nerobím to pre ne, robím to pre pokoj.“

Blondínka vyzerá, že chce niečo povedať, no nakoniec sa zastaví a porazenecky prikývne. „Ako si želáte, pani, „ šepne a podá jej papier. „Musíte ho vyplniť, bez toho nemôžem urobiť nič. Predpisy.“

Podá jej aj pero a Timea začne vypisovať. Meno, priezvisko, dátum narodenia, bydlisko, dátum, súhlas. Podá potom papier žene a tá otvorí zásuvku. Chvíľku sa v nej prehrabuje, až kým nenájde jeden eurobal s niekoľkými papiermi vo vnútri. Vloží ten jej dnu s nečitateľným výrazom v tvári a potom sa otočí na ňu.

„Všetko bude v poriadku, „ usmeje sa na ňu a prejde ku dverám, ktoré zamkne. Timeu prepadne panika, ale uvoľní sa, keď sa na ňu Mariana s upokojujúcim úsmevom otočí. „O chvíľku budete voľná.“

„Ahoj, Timča, „ usmeje sa na ňu starostlivo jej kamarátka, Júlia, z obrazovky mobilu. „Ako sa cítiš?“

Timea sa poobzerá okolo seba. „Takže, keď ti poviem, že som sa pokúsila vyskúšať nový recept, o ktorom mi Gabriel rozprával celé mesiace? Trochu som to tu aj vyzdobila, má toho v práci veľa, tak by som ho chcela potešiť.“

Júlia sa zatvári zmätene, ale len na zlomok sekundy. „To znie super, kiežby som aj ja mala niekoho ako si ty, „ napäto sa zasmeje. „Takže, čo si mu pripravila?“

„Taký ten koláč, určite si o ňom už počula, rozpráva o ňom neustále! Makový, s lekvárom. Neviem, prečo som ho nerobila už skôr, ale asi som sa bála, že mi nevyjde, „ odhrnie si vlasy z tváre a položí mobil na linku. Vyberie si hrniec a položí ho k mobilu a ten oň oprie.

„Hmm, tak to je škoda, že nemôžem prísť, „ povie túžobne Júlia a na obrazovke sa objaví René. „Môj brat mi hovoril, že ťa videl...“ zasekne sa. Timea sa zamračí, už viackrát si všimla, že sa správajú zvláštne.

„Hej, videl som ťa na obrazovke, z dialky, „ zasmeje sa René, zatiaľ čo si

Timea češe vlasy a zaplieta si vrkoč. „Necháš mi trochu toho koláča, však?“

„Skryjem ti, aby ti ho Gabi nezjedol, „ zasmee sa na to tmavovláska a položí hrebeň nabok. „Je v tom hrozný, takže vám zachránim zopár kúskov, „ zachytí si ofinu sponkou. „Obom.“

Počuje otváranie sa dverí, tak rýchlo vezme mobil. „Už je tu, musím končiť, „ usmeje sa na svojich kamarátov a zruší videohovor. Vypne mobil, aby ich nikto nerušil - to boli ich pravidlá. Vo večery ako bude tento majú byť len spolu a nikto ich nemá otravovať.

Zbehne do predsiene, jej bosé nohy sa ozývajú na drevenej podlahe v pravidelnom rytme. Pri pohľade na svojho manžela sa pousmeje. „Ahoj, Gabi, „ prejde k nemu a vezme mu z ruky tašku.

„Ahoj, Timea, „ povie trochu odmerane, čo ju hneď schladí. Sklopí pohľad na svoje starostlivo vyžehlené nové šaty a pripomenie si, že tento večer bude krásny.

„Urobila som ti ten koláč, ktorý si chcel, „ povie mu a pokúsi sa o úsmev. Prezerá si ho, ako si umýva ruky. Svetlohnedé vlasy má ostrihané a ako si púšťa vodu, má zvrastený nos. Pehy na ňom toľkokrát pospájala do súhvezdí, že to nevie ani spočítať. Hľadela by na neho celý svoj život, ak by mohla. „Ostrihal si sa, „ dotkne sa jeho vlasov. On sa trochu odsunie a chytí jej ruku.

„Timea...“ začne, no zastaví sa. Znova ten zvláštny pohľad, ktorému nerozumie. „Zabudla si? Dnes idem na večeru s kolegami.“

„Och, „ povie potichu a ustúpi o pár krokov. „Pripravím ti teda oblek a... koláč ochutnáš, keď sa vrátiš, „ povie potichu a dá mu bozk na líce. Bude to v poriadku, zavolá si Júliu a Reného.

Večeru jej nespomínal, ale je fakt, že teraz toho mala naozaj veľa. Jednoducho jej to vypadlo, keďže sa jej to nijako netýkalo. A vlastne, radšej bude s kamarátmi. Rozhodne sa s nimi zabaví o niečo viac ako s Gabrielom.

Nezabavila sa. Ani jeden z nich nemal chuť ísť von, tak si ľahla do postele a zaspala. Z nejakého dôvodu bola naozaj unavená, aj keď mala pomerne dobrý deň. Zo spánku sa prebudí na otváranie dverí a hlasy.

„Určite spí, len... len choď na záchod, hej? Potichu, „ počuje hlas svojho manžela z predsiene. Ani nerozsvetluje svetlo, len si svieti baterkou z mobilu.

„Jasné, zlato, „ reaguje jeho spoločnosť, žena. A potom ho pobozká - Timea

nevie kde, ale aj tak sa jej zdvihne žalúdok. Počká so zatajeným dychom, kým sa tá žena zavrie v kúpeľni a potom vstane.

Jej manžel nervózne pozoruje dvere a obzerá sa. Ju si najprv nevšimne, lebo vystúpi z tieňa, no keď ju uvidí, na jeho tvári sa objaví zdesenie a šok. „Timea.“

„Gabriel, „ opätuje mu to a potom ukáže na dvere. „Kto je tá žena? Večera s kolegami, čo?“ zasmeje sa. Desiatka.

„To je Nikola, „ povie on a keď sa kľučka pohne, chce ju zastaviť, no žena vyjde von. Je pekná, veľmi pekná. Má krátke čierne vlasy siahajúce po jej ramená, dlhé červené šaty a hlavne - Timea sa pouškrnie - nos až príliš dohora. Jej dávna spolužiačka.

„Ja viem, kto to je, „ odvráti pohľad. Nemôže na nich hľadiť. Začína sa jej navyše točiť hlava, takže sa oprie o stenu a rozmýšľa, čo ďalej. „Prečo?“ opýta sa, keď jej manžel aj Nikola mlčia.

„Čo prečo?“ zasmeje sa Gabriel a pokrúti hlavou. „Ty si taká naivná, Timea. Myslíš si, že by... že by som ťa miloval? Nepáčiš sa mi ani trochu. Si nudná a... jediné, čo je na tebe zaujímavé sú tvoje peniaze.“

Timea na neho hľadá ako na somára. Lebo vlastne, je to somár. „Moje peniaze, áno? Aby... Aby si mohol byť s ňou, však?“ zahľadí sa na tie šaty. Videla ich v neďalekom obchode. A povedala Gabrielovi, že by si ich kúpila, ak by neboli tak drahé. Pravdou je, že si ich aj bola vyskúšať, no nesadli jej. A hanbila sa za to.

„Prečo si nejdeš vymazať pamäť ako predtým, Timea? Nerob mi tu scény a jednoducho choď, snáď nechceš, aby si ľudia o nás mysleli, o tebe, že si zničila naše šťastné manželstvo?“

V tej chvíli mu na líci pristane facka a ona ustúpi ďalej. „Šťastné manželstvo?“ pokrúti hlavou a zhrabne si kabelku. Je neskutočne vďačná svojej lenivosti, že sa neprezliekla a môže vypadnúť. „Žiadne šťastné manželstvo nebolo, „ zamračí sa na neho s očami plnými slz a zmizne vo dverách. Potrebuje preč, nemôže tam zostať.

Ani nevie, ako nasadne do autobusu. Všetko jej splýva a myšlienky má úplne poprehadzované. A potom... spomienka. Hľadá z okna za svojim priateľom a vidí ho s inou ženou. Tupá bolesť. Obavy. Krik a nadávky. Cesta na zbavenie sa spomienky. Jej snúbenec má narodeniny a pozval si kamarátov

von. O polnoci sa vráti úplne opitý s tou istou ženou. Zbavenie sa spomienky. A znova a znova a znova. Minimálne desaťkrát. A včera ju aj udrel, lebo mu povedala, že sa rozvedie.

Plače, a je našťastie v autobuse sama. Tým, že si dala vziať tie spomienky, dostala sa do tohto manželstva. Chcela len krásny vzťah, tú trpkú nevedomosť o tom, že sa mýli. Teraz už však vie pravdu.

René jej rozospato otvorí dvere a ona do neho hneď strčí. Vedel to. Aj Júlia. Obaja vedeli, do čoho sa dostala, a ani raz ju nevarovali. Nepovedali jej, nech si ho neberie.

„Čo je, Tim?“ opýta sa jej zmätene a pretrie si dlaňou oči.

„Vy ste to vedeli a nič ste mi nepovedali! Nechali ste ma si ho vziať! Prečo? To vám bolo jedno, že... že... že som... že ma celý čas podvádzal, a ja som si ho vzala bez toho, aby som poznala celú pravdu?“ kričí. Už tam stojí aj Júlia. Pri pohľade na ňu jej príde zle, a so slzami sa otočí a rozbehne preč.

Tentoraz sa spomienok nevzdá. Akokoľvek to bolí, potrebuje ich. Musí sa od neho dostať preč. Začne žiť nový život, sama. Nájde si lepších kamarátov. Lepšieho manžela. Takých ľudí, ktorí ju nikdy nedoženú k tomu, aby si dala vziať spomienky a ak aj áno, tak jej to vždy povedia a nebudú predstierať, že sa nič nestalo.

Bude to bolieť. Navždy ju to poznačí, ale pochopila, že zbaviť sa takýchto spomienok je nebezpečné. Lebo sa vždy vráti a všetko bude v poriadku. Až na to, že nebude. Ale to ona nebude vedieť. Preto to už neurobí. Bude šťastná aj bez toho. Predtým sa to ľuďom podarilo, prečo by mala byť výnimkou?

Daniela Turiaková
Čarovný glóbus

Kde bolo tam bolo, bolo malé mestečko, ktoré bolo priam odseknuté od zvyšku sveta. Mestečko bolo kedysi dávno také veľké, že z neho mal byť vytvorený štát. Všetko sa pokazilo hneď pri slávnostnom akte vysviacky mesta - štátu. Udalosti sa zúčastnilo množstvo kňazov a biskupov z celého širokého okolia. Najvzácnejším hosťom bol Pápež Kvetinka. Do mesta ho odprevádzal veľký sprievod.

Pápež vystúpil z koča. Jeho sluhovia mu pomohli dostať sa k vyzdobenému pódiu. Tam mala začať slávnostná reč pápeža: "Milí občania tohto mesta! S radosťou by som chcel zahájiť omšu na posvätenie mesta a ustanovenie nového štátu". Keď omša skončila, pápež mal zničiť sopku, ktorá od nepamäti ohrozovala mesto. Najmúdrejší v krajine vymysleli plán ako to bezpečne urobiť. Ako mesto si takýto razantný a trochu aj riskantný zásah do prírody nemohli dovoliť, ale ako štát, to už áno. Pápež mal zmačknúť tlačítko, aby automatické stroje začali s prácou. Vtom mu z ruky vytrhla ovládač malá opička a začala si ho zvedavo prezerat'. Bol na ňom zelený a červený gombík. Ten červený sa jej veľmi zapáčil. Nastalo napäté ticho a potom štuknutie. Všetci ľudia sa rozrehotali, že malá opica namiesto pápeža zachraňuje mesto pred sopkou.

Ale veľmi sa mýlili. Malá opička stisla tlačítko deštrukcia a obrovský kus ostrova začala zalievať žeravá láva. Našťastie sopka bola ďaleko od slávnostného podujatia, kde sa všetci ľudia zhromaždili. Vystrašeného pápeža rýchlo presunuli do limuzíny a auto odfrčalo. Za ním sa rúcala cesta tak rýchlo, že auto ledva uniklo pádu do žeravej priepasti. Z krásneho veľkého ostrova ostal iba malý ostrovček a sklamaní ľudia na ňom uviazli.

O 100 rokov neskôr.

Ostrov bol stále malinký a ľudí bolo veľa. Na ostrov sa už pomaly ani nezmestili. Mnohí si postavili drevenú plť a utiekli do mesta. Niektorí však ostali na ostrove. Medzi ľuďmi, ktorí tam ostali patrilo aj dievčatko Alenka a jej rodina. Alenka bolo dievča plné pozitívnych myšlienok. Presne to ho zachránilo od krutého a smutného života, ktorý panoval na ostrove. Dievčatko malo narodeniny. K narodeninám patria darčeky a Alenka dostala krásny veľký glóbus. Keďže sa ona nemohla dostať do iných krajín, neznáme krajiny sa mohli dostať k nej pomocou glóbusu, geografie a dejepisu. Jedným z mnohých problémov ľudí na malom ostrove bolo aj to, že tam bola škola

len pre deti prvého stupňa. Riaditeľ školy totiž miloval malé a zlatučké detičky a neznášal tvrdohlavých tínedžerov. Učitelia zas neznášali učenie a na druhom stupni to bolo naozaj ťažké. No naspäť ku Alenke. Alenka začala mierne krútiť glóbusom. Potom ešte rýchlejšie a rýchlejšie. Zrazu sa jej rozkrútila celá izba. Keď sa glóbus dokrútil a zastavil, zastavilo sa aj všetko navôkol. Vonku to vyzeralo presne tak ako v Alenkinkej izbe. HORE NOHAMI! Všetci sa však tvárili, že sa nič nestalo. „Čo to má znamenať?“ vykrikla zdesene Alenka. Oprela sa o glóbus a... Zrazu sa prepadla niekam do neznáma. Objavila sa v Číne. Presne na tom mieste, kde sa oprela o glóbus. „Ako sa odtiaľto dostanem?“ zľakla sa Alenka. Sedela na Veľkom čínskom múre. Čínsky múr bola monumentálna staroveká hradba, ktorá sa tiahla do diaľky tisícky kilometrov. Okolo nej sa pohybovali turisti a fotili si nádherný výhľad. Nikto si Alenku nevšimol. Vstala a chcela sa niekoho opýtať, kde to je. Nikto ju však nepočúval. Aj keď kričala ako zmyslov zbavená, nikto si ju nevšimol. Alenka si tú príležitosť chcela vychutnať. Nie každý deň sa stane, že ste neviditeľný a nikto vás nevidí. Alenka ako každé dieťa plné fantázie si to chcela poriadne užiť. Schmatla dva pomaranče a začala s nimi žonglovať. Priamo vtedy sa všetky oči upreli na ňu. Pomaranče jej vykĺzli z rúk. Od strachu zmeravela. Len pred chvíľou si ju nikto nevšimol a zrazu sa na ňu pozerá snáď celá Čína. Dav zaburácal: „ešte! Ešte!“ Keď Alenka skončila, dav si prial prídavok: „ešte jeden trik! Ešte jeden trik!“ Novinári pretlačili dav a chceli rozhovor od tajuplného umelca. Alenka už novinárov nemohla počuť. Vzdialila sa od starej čínskej steny a zablúdila do reštaurácie. Lákala ju vôňa pečeného kraba. Bol naozaj výborný. Ako prídavok si dala aj misku morských plodov. Keď dojedla poslednú krevetku, zobudila sa vo svojej izbe. Vybrala sa hneď ku glóbusu. Ten tam však už nestál. Na jeho mieste ležala papierová mapa. Skôr ako sa stihla prizrieť bližšie, zo skrine sa na ňu vrhla jej mladšia sestra Veronika. „Všetko najlepšieeee!“ zvolala Veronika. Spod postele sa hneď na to vynorila mama. „Páči sa ti darček tvojej sestry?“ pýta sa. „Ale aký?“ Alenka sa rozhládla po izbe a nevidela v nej žiadnu škatulku s mašľou alebo farebným papierom. „Predsa mapa!“ zvolala Veronika. Alenka sa pozrela na mapu. Na mape boli rôzne vymyslené mestá a štáty. Počas pozorovania mapy jej vrtalo hlavou, či bol ten skvelý zážitok z Číny vlastne skutočný. Zrazu zacítila v nose vôňu morského plodu. Vôňa sa šírila spod paplóna. Odkryla ho. Pod paplónom bol kúsok nedojedenej krevety, ktorú počas výletu ešte nedojedla. Chcela zavolať rodinu, že si spoločne dajú, ale nepocítila v rukách nič. Chutná kreveta zmizla. Nevadí. V záhrade ju už čakala príjemná oslava narodenín.

Nina Kadáková

Prekročené prahy

Prvá časť: Prepáč moje hriechy

Sedela som nad rozliatym mliekom. Nechty som zarývala do mäkkého dreva. Triesky sa mi zarezávali hlboko pod nechty. Drevená doska odrazila moju hlavu. Jeho ruky mi zovreli tvár.

„Prepáč,“ šepkal sladko.

Pritiahol si moje telo a hladil ma po vlasoch.

„Prepáč,“ dychtivo vzlykal, „ale to ty si rozliala to mlieko.“

Moja vina. Moja vina.

„To ty za to môžeš,“ zdvihol ma do náruče.

Zabudla som na to, ako sa schovať. Viem, že on mi držal otvorené viečka, aby som nezaspala. Na košeli som mala kvapky mlieka. Všetko je to moja vina, moja vina.

To, ako ma vo vani topil.

S láskou vzal si moje telo.

To, ako trieskal dvermi.

Láskal ma v tme.

Vytiahol ma z mojej skrýše, len aby ma zavrel tu. Na hranici medzi strachom a jeho telom. V škáre skovala som svoje zvyšky a rozbité poháre od mlieka. Detské skutky, za ktoré dostala som na riť. Za ktoré ma teraz aj ty trestáš. Remeňom mi šľaháš kožu a zabúdaš na nehu.

Plačiem nad rozliatym mliekom, ktoré tieklo mi z prs. Je to všetko moja vina, moja prevelká vina.

Druhá časť: Dieťa na prsiach

„Kde je to dieťa?“

To dieťa?

„Kam si ho dala?“ rukou mi zdrapil zátylok a strhol ma zo stoličky. Tá sa s buchnutím zvalila na zem. Nechty som zabárala do jeho kože. Metala som sa, snažiac sa vykričať na nohy. Zachytiť sa nejakého pevného bodu. Cítila som, ako mi do tela udierajú prahy. Nahol ma nad záchodovú misu.

„Kde je?! Kam si ho dala?!“ hlavu mi strčil do záchodovej misy. Snažila som sa mu zasiahnuť tvár, alebo sa vymaniť, no do nosa mi natekala voda.

„Počuješ, ty šlapka? Kde je to dieťa?“

To.

Vytiahol ma a ja som sa snažila nadýchnuť.

„Kde je?!“

Snažila som sa odplaziť. Chytil mi členky a mykol. Hlava mi dopadla na kúpeľňovú zem. Na chvíľu som stratila vedomie. Očami som sa snažila zaostriť. Rozopol si opasok. Moč udieral o keramikú. Kvapky lietali všade okolo. Driapala som sa preč. Úd si schoval do nohavíc, ale opasok nechal rozopnutý. Pritiahol si ma a zovrel mi prsník. Vykríkla som a na bradavke sa mi objavili kvapôčky mlieka. Potom moju hlavu ponoril do moču. Držal ma pod hladinou. Pomaly som strácala dych.

Tretia časť: Ahoj láska

„Pobozkaj ma.“

Jeho pery sa dotkli mojich. Len opatrne. Nežne.

„Pobozkaj ma.“

Tvár mi zobral do dlaní.

„Pobozkaj ma,“ naklonila som k nemu tvár a zavrela oči. Poznáme sa asi dva týždne. Možno ešte menej. V kine je tma a nikto nás nevidí. Ruku má na mojom kolene. Chcela by som viac. Oveľa viac. Aj hneď tu, ale ovláda sa. Ponúkam mu svoje telo, no on ho zdvorilo odmieta. Zachraňuje moju česť.

„Milujem ťa,“ on je muž, ktorého chcem. Musím ho mať!

„Pobozkaj ma,“ nalieham ešte raz. Hľadám koniec jeho trpezlivosti. Malú medzeru, do ktorej by som vnikla a schovala sa v nej. Len aby ma už nikdy nevytiahol.

Štvrtá časť: Minútky a o chĺpok

„Prosím, povedz mi, kde je to dieťa?“ prosil som ju na kolenách. Hlava jej klesala na stranu a smrdela močom. Bože, ako veľmi ju nenávidím. Nechal som na zemi jej telo a vybehol som po schodoch. Pracka cikala na každom kroku. Chodbou sa šírila slabý plač.

Kedy naposledy jedol? Koľko je už tam? Išiel som za zvukom až do malej hosťovskej izby. Otvoril som drevenú skriňu a ovalil ma smrad topánok. Škatule boli naskladané na sebe. Rýchlo som ich začal vyhadzovať. Plač silnel. Malé vyčerpané teličko tam ležalo predou mnou. Deku, v ktorom bol zabalený, bola premočená a smrdela výkalmi. Jeho plač neznel ako plač bábätka, ale ako tiché stony umoreného zvieraťa. Zobral som ho do náručia a zviezol som sa popri stene. Okolo mňa boli len rozhádzané škatule.

„Nechytaj sa ho,“ zašepkala opierajúc sa o rám dverí. Vlasy mala mokré a po líkach jej tiekli slzy. Vzlyky silneli, čím bližšie bola k zemi. Pozrel som sa

na nášho syna a videl som len nás.

„Neubližuj mu.“

„To ty si ho skoro zabila.“

Už nevládzem, kam sme sa to dostali, že ubližujeme niekomu inému, než sebe navzájom.

Prestal som sa ovládať.

Rozplakal som sa.

Piata časť: Otcovia a iné traumy

Je mi asi šesť. Sedím za stolom a nohami hompáľam vo vzduchu. Na raňajky mám orechový koláč a pohár mlieka. Čaká ma prvý školský deň. Rukami oblapím pohár, no sú mastné a pohár sa mi vyšmykne. Dopadne na stôl, nerozsbije sa, len mlieko sa šíri po dreve. Vsakuje sa do okraju obrusu. Rýchlo sa to snažím utrieť rukávom.

„Čo sa stalo?“ mama je zrazu za mnou a pýta sa šepotom.

„Prepáč,“ celá sa trasiem „nehcela som, prepáč.“

„Rýchlo to utrieme, nič sa nestalo,“ mama beží do kuchyne.

Zrazu moja tvár udrie o stôl a líce mám mokré od mlieka. Otec stojí za mnou a hlavu mi šúcha o drevo. Utiera ňou bielu tekutinu, kým nemám zodratú tvár do krvi. Vlasy mám celé mokré a lepia sa mi na kožu. Kričím. Hlasno a ešte hlasnejšie. Sem tam zazriem dvere do kuchyne. Za ich rohom schováva sa mama. Trčí jej len polka tváre. Neprichádza. Len sa pozerá.

Mamička pomôž.

Natrhla sa mi aj pera a ústa mi zaliala krv. Ja nehcela som. Nehcela. Už to nespravím.

„Je to tvoja vina!“ kričí otec.

Mamička pomôž mi.

Stojí tam v tieni. Nič nevraví a nakoniec sa otočí. V tichu odíde ako myška, len nech ju otec nevidí.

Šiesta časť: Ja a moje zlo

Už je to pol roka, čo bývame spolu. Chcem urobiť niečo zlé, len aby sa prestal ovládať. Je taký triezvy. Chcem, aby bol zlý. Prehľadávam jeho prasklinky a v každej nechávam omrvinky. Bordel. Trúsím, kade chodím a čakám. Viem, že už to príde.

Komunisti, jetlag a iné cesty do pekla

Všetky pokusy o presvedčanie Rebeky boli neúspešné, videla som, že školu nezvláda, ale nevedela som si predstaviť bývať s niekým iným ani si na nikoho iného zvykať. Nerobila som si v chladničke svoje priehradky, aj poličku na knihy a čaje sme mali spoločnú. Lenže polička za ňu nevyštuduje.

Sťahuje sa, definitívne.

Na intráku žijem od štrnástich, odvtedy som netrávila jediné leto doma a stále som skončila na inej ubytovni či internáte. Ľudia prišli, odišli, otehotneli, ochoreli, zomreli, ale Rebeka mala odísť až so mnou, bola som o tom presvedčená.

Izba mi dýchala prázdnotou presne týždeň.

Potom sa nastahovala Naďa. Bola Ruska, rozprávať sa s ňou dalo len anglicky, aj keď žila v Prahe štyri roky. Narodeniny mala v rovnaký deň, ako Rebeka, ale Nadi na narodeniny žiadnu fľašu vína kupovať nebudem. Prišla nafučaná, nasratá, že tu bola pred dvoma rokmi a nábytok tu bol rozložený úplne inak. Nech si s nábytkom vo svojej časti izby robí, čo chce, ak to nie je v súlade s nejakým fengšuej.

Odvtedy sme neprehovorili ani slovo.

Po ďalších dvoch dňoch prichádza Bára. Prekvapilo ma to, s Rebekou na našu izbu tretiu osobu za tie dva roky nedali. Dúfala som, že bude chodiť na víkendy domov. Bára bola výrečnejšia a pokojnejšia ako Naďa, hneď po príchode sa pýtala, ako to tu všetko funguje, zatiaľ čo jej priateľ jej sťahoval veci do izby.

Periférne sledujem množstvá Ikea tašiek a kalkulujem, kam to chce všetko dať, ja sa ani nestihnem spýtať a ona začne

No, ja tu budem bývať stále, nebudem dochádzať domov, mám tu doslova všetko a táto skriňa mi príde malá, ale určite mi nájdete miesto na moje veci aj vo vašich skriniach.

Takto, mama ma aj poslala do sveta so slovami, že mám byť milá na ľudí, veď som. Ale taktiež ma na svet poslala ako jej jediného potomka a tak mi okrem súrodenca chýbal aj cit pre kompromis.

Ani sa neunúvam tváriť, že premýšľam nad tým, čo povedala, nešúcham si rukou líce s pozdvihnutým obočím. Bez slova otvorím všetky skrine, vytiahnem úložné priestory mojej aj Nadinej posteľe, postavím sa do stredu izby a nezaujato vyhlásim, že aj my tu žijeme stále.

Ak Bäre niekto hovoril o vysokoškolských hrách, napadli by jej možno dostihy a sázky, neskôr beerpong a pri pesimistickejšom scenári psychologické hry. Namiesto toho bola donútená hrať Tetris.

...

To musíš tak do komínkov všetko poskladať, hovorím jej, zatiaľ čo prežívam tortillu plnenú všetkým, čo chladnička dala.

Vieš moja, ja som s tým v pohode, lebo mám vlastné slúchadlá, ale Bára s tým nie je stotožnená, ju nou, a ona ti nič nepovie, lebo po anglicky nič nevie a postaviť sa za seba ju tiež neučili, takže by bolo fajn, keby si si púšťala hudbu na slúchadlách aj ty. Naďa prekrútila očami, ale pochopila, vyhovie a ja mám sto chutí to prekrútenie očami presne s takou nechutou duplikovať Bäre. Namiesto toho jej len napíšem slovo vybavené so smajlíkom a zemegula sa točí ďalej.

Píska mi v ušiach a mám priesvitné očné viečka. Na nohách je celá izba, budík mi ma zvoníť o päť minút.

V ušiach tinnitus a nasrať aj na celé Oshove učenia či vďačnosť, keď sa potrebuješ akútne vyspať a poriadne najesť, mám syndróm nepokojných nôh a bodaj by šli všetci do pekla.

...

Rozrevem sa pri písaní reportu, ale to nie su tri sofistikované slzičky ktoré si viem utrieť vatovou tyčinkou. Cítim tlak na hrudi, cítim, že toto nebude tichý plač, utekám na toaletu. Sadám si na studenú záchodovú dosku, plačem hystericky, do istej miery je to aj veľmi oslobodzujúce. Tvár si držím v dlaniach, slzy mi stekajú do úst, neviem, ako výjdem von, späť do kancelárie. Zhlboka sa nadýchnem, odtrhnem si kúsok toaletáku, pozerám na tri zložené štvorčeky a premýšľam, či si mám nimi skôr utrieť slzy alebo tam dole. Nepremýšľam dlho, bože, už viem, prečo revem. Slzy si utriem rukávom od svetra.

Tu začína tragédia. Všetky tri bývame spolu vyše mesiaca a mne návšteva rudých ňokov prišla neočakávane skôr. O tomto fenoméne vám nikto nepovie, ale najhoršie na menení spolubývajúcich nie je ani tak zvykanie si na ich mená, návyky a chrápanie. Najťažšie na tom je si priznať, že môžeš očakávať zradu od tých, ktorí sú k tebe najbližšie - od tvojej maternice. Tvoja maternica ide s dobou a namiesto hľadania ideálneho konektora sa rozhodne spárovať so všetkými inými vaječníkmi v okolí. Iné maternice sa takto ochotne synchronizujú s tou tvojou. Menštruujeme všetky tri. Naraz.

Hneď po príchode z práce si robím v spoločnej kuchyni praženicu, snažím sa využiť čas, kým tam nikto nie je. Nemám rada, keď tam niekto vedľa mňa hypnotizuje mikrovlnku, rýchlovarnú kanvicu a najlepší sú tí experti, ktorí nechajú niečo na sporáku bez dozoru. Nie raz som zachraňovala takmer vykypené mlieko, či polievku. Vajíčka mám takmer hotové a ja mám teraz chuť na čokoládu a tuniakovú pomazánku, och, všetko by som zjedla, ideálne v rovnakom čase naraz.

Tlačím do seba sprostosti a neviem, či mám viniť hladinu mojich hormónov,

deficit spánku alebo snaha o efektivitu nahádzať do seba všetko, čo moje telo potrebuje za čo najkratší čas.

Je len jedna vec kúzelnejšia ako zasoplené vreckovky po celej izbe - keď si svoje nudle srkne do seba, ako čínania. Intenzívne, s chuťou a hlavne nahlas.

Strašne veľa nadávok som mala na špičke jazyka, veľmi hnusných, fakt, lenže ani som si nestihla vybrať s akou intonáciou začnem svoj prednes a pod vlastnou ríťou som si našla japonskú vľajku. Ešte viac nadávok mám na jazyku, obarím si ho dobrovoľne nevyľuhovaným čajom. Odchádzam. Nie som až tak unavená, aby som dobrovoľne nasávala všetky hormóny vo vzduchu. A je úplne jedno, že si koledujem o ďalšie verejné zrútenie sa.

Ak reveš v internátnej izbe si pozérkou, pretože si osamelá, tvoje vzlykanie si nejde nevšimnúť a aj napriek tomu sa stane, že si ťa nikto nevšimne, lebo si ho ani nikto všímať nechce. V metre to ma veľkomestský šmrnc.

Sadám si do metra, celkom plnka dnes. Otázka času, kedy sa objaví revízor. Vyšehrad. Ešte viac ľudí, furt som celkom hladná, zabudla som panvicu v kuchyni, zas mi ju niekto ukradne a ja ju budem naháňať po izbách dva mesiace, v ušiach mi hrá Kenny Loggins, ani neviem, odkiaľ sa v mojom playliste vzal.

...metal under tension, beggin you to touch and go...highway to the Danger Zone...

Florenc, a vypla som vôbec sporák, aha, objavil sa revízor, rovno traja, veď vravela som. Vltavská, vystupujem.

Pristihnem sa, ako som v mikrosprávku a obsluha sa zo mňa snaží vytiahnuť akúkoľvek reakciu, prepáčte, hrozne málo spím tieto dni, objednám si, to čo stále a sadám si tam, kde stále. Idem na autopilota, mala som radšej spať. Odkrajujem si z brownies, zapíjam ich predraženým kakavkom, ktoré sa tvári ako káva a mne blikne smska s textom

POZOR, POZAR!!! OKAMZITE OPUSTTE BUDOVU KOLEJI, JE VYHLASEN EVAKUACNI POPLACH!!!

Obsah

Slovo na úvod	2
Zápisnica z vyhodnotenia 55. ročníka celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov	4
CENA RUDOLFA JAŠÍKA	
Veronika Peráčková: Jeden ťah štetcom	5
CENA JOZEFA HNITKU	
Silvia Vrbovská: Diablove pochybnosti	7
1. PRÉMIA RUDOLFA JAŠÍKA	
Stanislav Harant: Kuvik	11
2. PRÉMIA RUDOLFA JAŠÍKA	
Henrich Fačkovec: Synček	14
3. PRÉMIA RUDOLFA JAŠÍKA	
A. Šarkanová (Anna Šušliková): Močiare	17
ČESTNÉ UZNANIA	
T. Slavkina (Tereza Kucmenová): Ticho pod rukami	22
Patrícia Gabrišová: Žlna zelená patrí medzi ďatlovce	27
Alžbeta Mekiňová: Trochu iná hviezda	30
Eva Németh: Dátum spotreby	33
Ema Michelčíková: Štvrté poschodie bez výťahu	40
Lea Dékány: Nielen dnes	43
Anna Krkošová: Cháron	48
Tereza Chramcová: Drak sa vracia	52
Lucia Masná: Blondínka na cestách	53
Viktória Dobránska: V spomienkach	55
Daniela Turiaková: Čarovný glóbus	61
Nina Kadáková: Prekročené prahy	63
Diana Melničáková: Komunisti, jetlag a iné cesty do pekla	66

**Z verejných zdrojov podporil a hlavným partnerom
podujatia je Fond na podporu umenia.
Podujatie finančne podporil Žilinský samosprávny kraj.**

Hlavní organizátori:

Žilinský samosprávny kraj
Kysucká knižnica v Čadci
Spolok slovenských spisovateľov
Asociácia organizácii spisovateľov Slovenska
Slovenské centrum PEN
Kysucká kultúrna nadácia

Partneri:

Mesto Čadca, Dom kultúry v Čadci, Mesto Turzovka, Sloart

Texty uvedené v zborníku neprešli jazykovou úpravou.

Názov:

JAŠÍKOVE KYSUCE 2023.

Zborník vybraných súťažných prác účastníkov
55. ročníka Celoslovenskej literárnej súťaže mladých prozaikov

Vydala:

Kysucká knižnica v Čadci v zriaďovateľskej pôsobnosti
Žilinského samosprávneho kraja

Zodpovedný redaktor:

Ing. Mgr. Katarína Borisová, riaditeľka Kysuckej knižnice v Čadci

Zostavili: Mgr. Helena Pagáčová, Bc. Lívia Mikovčáková

Tlač: Jozef Pagáč s.r.o.

Náklad: 120 ks

Rok vydania: 2023

ISBN: 987-80-88708-86-5

KYSUCKÁ
KNIŽNICA

9 788088 708865